

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

**Funkční větná perspektiva při překladu
odborného textu**

(Bakalářská práce)

2024

Barbora Valová

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

Katedra anglistiky a amerikanistiky

Funkční větná perspektiva při překladu odborného textu.

Functional sentence perspective in specialized text translation.

(Bakalářská práce).

Autor: Barbora Valová

Studijní obor: Angličtina se zaměřením na tlumočení a překlad

Vedoucí práce: Mgr. Michal Kubánek

Olomouc 2024

Počet znaků: 56 837 (bez příloh)

Počet stran (podle znaků /1800): 32

Počet stran (podle čísel): 50

Anotace v češtině

Tato bakalářská práce zkoumá schopnost studentů řídit se při překladu odborného textu principy funkční větné perspektivy. Teoretická část pojednává o základních poznacích teorie funkční větné perspektivy a rozdílech mezi angličtinou a češtinou v tomto ohledu. Dále jsou popsána specifika překladu odborného textu. Metodologická část zahrnuje rozbor tří typů odborných textů a analýzu dvou vybraných vět z každého textu, které budou v rámci analýzy hodnoceny u studentských překladů. V neposlední řadě tato práce zahrnuje vyhodnocení překladových řešení.

Klíčová slova: funkční větná perspektiva, překlad, odborný text, téma, réma, překlad odborného textu

Anotace v angličtině

This bachelor's thesis examines the students' ability to follow the principles of the theory of functional sentence perspective in specialized text translation. The theoretical part provides an overview of the basic factors of the theory of functional

sentence perspective and covers the differences between English and Czech in these terms. The theoretical part also describes the specifics of specialized text translation. The methodological part includes the analysis of three types of specialized texts and the analysis of two selected sentences from each text, which will be evaluated in the analysis of students' translations. Lastly, this thesis includes an evaluation of the results of the analysis.

Key words: functional sentence perspective, translation, specialized text, theme, rheme, translation of specialized text

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne XX.X. XXXX

Barbora Valová

ZADÁNÍ PRÁCE

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2023/2024

Studijní program: Angličtina se zaměřením na komunitní
tlumočení a překlad (maior), Španělská filologie (minor)
Forma studia: Prezenční

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **Barbora VALOVÁ**
Osobní číslo: **F200305**
Adresa: **Zborovská 4268/1, Kroměříž, 76701 Kroměříž 1, Česká republika**

Téma práce: **Funkční větná perspektiva při překladu odborného textu**
Téma práce anglicky: **Functional sentence perspective in specialized text translation**
Jazyk práce: **Čeština**

Vedoucí práce: **Mgr. Michal Kubánek**
Katedra anglistiky a amerikanistiky

Zásady pro vypracování:

V úvodní části práce předstávím principy funkční větné perspektivy ve vztahu k překladu odborných textů. Budu se zabývat textovou stránkou odborných textů, která je podle některých autorů, jako je například Kim Gregová (2010), stejně důležitým faktorem jako stránka lexikální. Provedu analýzu vybraných odborných textů, ve které se budu soustředit především na strukturu věty ve vztahu k jejímu významu. Analyzuji výchozí texty, překlady provedené odborníky a překlady provedené studenty, kde se zaměřím na nejčastější typy odchylek.

Seznam doporučené literatury:

ADAM, Martin, 2007. *A handbook of functional sentence perspective (FSP in theory and practice) with key*. Brno: Masarykova univerzita.
BYRNE, Jody, 2014. *Scientific and Technical Translation Explained* [online]. 2. Routledge [cit. 2023-12-08]. ISBN 978-1-905763. Dostupné z: <https://archive.org/details/JodyByrneScientificAndTechnicalTranslation/page/n1/mode/2up>
FIRBAS, Jan, 1964. On defining the theme in functional sentence analysis. *Travaux Linguistiques de Prague*, (1), 267-280. Praha: Univerzita Karlova.
GREGO, Kim, 2010. *Specialized translation*. 4. Monza: International Scientific Publisher. ISBN 1974-0603.
MATHESIUS, Vilém, 1911. *O potenciálnosti jevů jazykových*. Praha: Královská česká společnost nauk.
OLOHAN, Maeve, 2016. *Scientific and Technical Translation*. Routledge. ISBN 978-0-415-83786-6.
SVOBODA, Aleš, 2006. *Funkční větná perspektiva jako faktor komunikační strategie* [online]. Liberec: Technická univerzita v Liberci [cit. 2023-12-07]. ISBN 80-7372-040-X. Dostupné z: http://kcl.fp.tul.cz/images/dokumenty/sborniky/209_Eurolingua_2006.pdf#page=32

Stav schvalování: Garantem specializace schválen studentův podklad VŠKP

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Michalu Kubánkovi za trpělivost, ochotu a cenné rady, které mi při psaní bakalářské práce poskytl.

Seznam použitých zkratk

FVP – Funkční větná perspektiva

VD – Výpovědní dynamismus

Th – Vlastní téma

Dth – Diatéma

TrPr – Vlastní tranzit

Tr – Tranzit

Rh – Réma

RhPr – Vlastní réma

Poznámka:

Veškeré texty citované z anglických publikací jsou přeloženy autorkou této práce, není-li uvedeno jinak.

Obsah

Úvod	9
1 Teorie funkční větné perspektivy	11
1.1 Čtyři základní faktory funkční větné perspektivy	12
1.1.1 Lineární modifikace	13
1.1.2 Sémantika.....	13
1.1.3 Kontext	14
1.1.4 Prozodie	16
1.2 Výpovědní dynamismus	16
1.3 Distribuční pole výpovědního dynamismu	16
1.3.1 Tematické části	18
1.3.2 Tranzitní části	19
1.3.3 Rématické části	19
1.4 Rozdíly mezi angličtinou a češtinou z hlediska FVP	19
2 Specifika překladu odborného textu	21
3 Metodologie.....	23
3.1 Použité texty.....	23
3.1.1 Ekonomický text.....	23
3.1.2 Právníký text.....	25
3.1.3 Filozofický text	27
4 Vyhodnocení překladových řešení.....	29
Závěr	34
Přílohy.....	36
Summary	46
Bibliografie	48

Úvod

Překlad odborného textu je specifický a zároveň velice častý druh překladu. V mezinárodní spolupráci hraje důležitou roli, jelikož umožňuje přístup k odborným znalostem a poznatkům, které jsou klíčové pro pokrok ve vědě, technologii a dalších oblastech. Překlad odborných textů překonává jazykové bariéry a umožňuje komunikaci mezi odborníky a pracovníky různých zemí a kultur. Nezbytný je také pro mezinárodní obchod, ve kterém umožňuje správné fungování podniků a organizací. Odborné texty v této oblasti zahrnují obchodní dokumenty, smlouvy, reporty a další materiály, které umožňují efektivní komunikaci a spolupráci mezi obchodními partnery a zaměstnanci.

Odborné texty jsou charakteristické svým specifickým stylem a jazykem, což může být pro překladatele často náročné. Ve velké míře se v nich vyskytují odborné termíny charakteristické pro danou oblast. Pojmově hutný text však není jediný aspekt, se kterým musí překladatel pracovat. K tomu, aby byl text jednoznačný a přirozený, nestačí pouze správné přeložení termínů, ale velice důležitá je také skladba jednotlivých vět. Pro překlad je nezbytné znát u jednotlivých jazyků jejich pravidla a principy, které se mohou lišit podle toho, mezi kterými jazyky k překladu dochází. Rozdíly se projevují na různých úrovních, a je proto klíčové, aby překladatel tyto rozdíly zachytil a správně s nimi pracoval.

Jeden z takových rozdílů je také ve způsobu zachycení informační struktury ve výstavbě věty, což popisuje teorie funkční větné perspektivy. Jedná se o lingvistickou teorii, která se zabývá organizací jednotlivých prvků ve větě a rozlišením jednotlivých částí podle toho, jak významnou část sdělení nesou. Zakladatelem této teorie byl Jan Firbas, který větu strukturuje na základě vícero faktorů, jako je kontext, sémantika a intonace (1992, s. 10–11). V rovině syntaktické hraje tato teorie velice důležitou roli také u překladu mezi českým a anglickým jazykem, jelikož je v češtině jedním z nejdůležitějších faktorů, které ovlivňují stavbu věty. Pro překladatele je porozumění jejím principům klíčové, protože poskytuje vhled do toho, jak jsou informace ve větě strukturovány, což má jednoznačně vliv na to, jak čtenáři obsah věty vnímají a zpracovávají. Aplikování této teorie v překladu však není automatické, jelikož musí v některých případech dojít k přeskládání většiny prvků ve větě, k čemuž je potřeba

přesné pochopení významu. Z tohoto důvodu to může být obtížné především pro začínající překladatele, jako jsou například studenti oboru překladu a tlumočení.

Cílem mé práce je zjistit, v jaké míře dokáží studenti reflektovat informační strukturu věty při překladu odborného textu. To budu analyzovat na třech typech textu, což bude ekonomický, právní a filozofický. I když se stále jedná o odborný text, je možné mezi těmito typy najít určité rozdíly, které hrají v překladu roli, což mohou být například typy vět a souvětí či často používané fráze. V rámci analýzy mě bude zajímat, do jaké míry dokáží studenti při překladu odborného textu z angličtiny do češtiny reflektovat principy funkční větné perspektivy. Dále mě bude zajímat, jak se úspěšnost dodržení informační struktury věty liší mezi vybranými větami a texty. Poznatky získané z této analýzy by mohly být užitečné pro přípravu cvičení zaměřených na problematické typy textů v překladatelských seminářích.

Nejprve se ve své práci budu věnovat teorii funkční větné perspektivy. V krátkosti popíšu vznik této teorie, především se však budu zabývat samotnou teorií a jejími základními poznatky, které mohou přispět k náležité výstavbě vět při překladu. Mezi tyto poznatky patří čtyři základní faktory, výpovědní dynamismus a distribuční pole výpovědního dynamismu, u kterého také popíšu jednotlivé části věty. Součástí této kapitoly je také podkapitola o rozdílech mezi anglickým a českým textem z hlediska funkční větné perspektivy. Následnou kratší kapitolu budu věnovat odbornému textu, ve kterém popíšu jeho současnou situaci a také jistá specifika tohoto typu textu, se kterým se překladatel setkává.

V metodologické části se budu soustředit na vybrané typy textů. Každý z nich krátce charakterizuji a vyberu z něj dvě věty, které podrobně popíšu a analyzuji jejich distribuční pole. Pro každou větu zároveň předložím navrhovaný překlad reflektující principy funkční větné perspektivy. Dodržení těchto principů budu dále analyzovat u vybraných vět ve studentských překladech. Na základě tohoto vyhodnocení popíšu úspěšnost reflektování poznatků teorie.

V poslední části této práce provedu vyhodnocení překladů a popíšu, jak se úspěšnost lišila mezi jednotlivými větami a texty. Rozeberu také neúspěšné překlady vět a popíšu jejich větnou strukturu. Na závěr shrnu, co bylo pro studenty jednodušší a co naopak problematičtější.

1 Teorie funkční větné perspektivy

V této kapitole krátce popíšu, jak vznikla teorie funkční větné perspektivy (FVP) a jaké jiné úvahy a teorie jí předcházely. Především se však tato kapitola bude věnovat samotné teorii a jejím základním poznatkům a faktorům. Dále popíšu, jak se tato teorie projevuje v jazyce a jaké rozdíly se objevují mezi češtinou a angličtinou.

První úvahy blíží se k poznatkům FVP je možné vidět u několika autorů v 19. století. Mezi významné autory z tohoto období patří například Henri Weil, který porovnal slovosled klasických a moderních jazyků, nebo Anton Marty, který se zabýval subjektem a predikátem z logického, psychologického a gramatického hlediska (Černý, 2005, s. 137). Teorii, která se dopodrobna zabývala částmi věty, poprvé popsal Vilém Mathesius ve 20. století. Mathesius byl zakladatelem Pražského lingvistického kroužku, který do studia strukturalismu přinesl důležité poznatky. On i ostatní členové kroužku se soustředili na funkci jednotlivých komponentů v komunikaci a tvrdili, že každý z nich může měnit svou funkci na základě kontextu (Adam, 2007, s. 9). Již před založením Pražského lingvistického kroužku se Vilém Mathesius zabýval jednotlivými částmi věty a zajímal se, zda se u různých druhů slov objevuje rozdílný stupeň důrazu (Mathesius, 1911, s. 13). Na tuto úvahu později sám navázal se svou teorií, která nese název *aktuální členění větné*. Princip této teorie spočíval v tom, že je možné rozdělit větu na dvě části, a to na základ výpovědi a jádro výpovědi. Základ výpovědi popisuje Mathesius jako „to, o čem něco tvrdíme“ a jádro výpovědi „to, co o základu tvrdíme“ (Mathesius, 2016, s. 76). Odlišné pojmenování, které rozděluje větu na téma a réma, zavedl roku 1928 Hermann Amman (Černý, 2005, s. 137).

Na Mathesiovu teorii navázal Jan Firbas se svou teorií, které dal název teorie funkční větné perspektivy. Ke změně názvu z původního aktuálního členění větného, došlo z toho důvodu, že název nebyl jednoduše převoditelný do jiných jazyků. Proto Jan Firbas společně s Josefem Vachkem zavedli název funkční větná perspektiva, který tak lépe popisuje funkčnost teorie (Adam, 2007, s. 15). Firbas ve své teorii zkoumá způsob, jakým je informace v rámci komunikačního procesu předána a na které složky je kladen důraz (Adam, 2007, s. 16). Zabývá se jednotlivými složkami sdělení v jazyce a vychází z toho, že tyto složky postupně rozvíjí proces sdělování. Informační strukturu věty lze tedy chápat jako hierarchii a nelze ji proto rozdělit pouze

na dva prvky (Firbas, 1992, s. 18). Původní Mathesiovu strukturu tedy rozšířil na téma-tranzice-réma. Firbasova teorie se také liší v definicích jednotlivých částí, přičemž téma je chápáno jako informace známá a réma jako informace nová. Velice důležitý je také fakt, že jednotlivé složky nepřispívají k rozvoji sdělení stejnou měrou a některé jsou dynamičtější a rozvíjejí sdělení více než jiné. V této souvislosti hovoří Firbas o výpovědním dynamismu (VD), který je popsán jako „míra, ve které jazykový prvek přispívá k dalšímu rozvoji komunikace“ (1992, s. 8). Tyto prvky se označují jako komunikační složky. Podle úrovně VD jednotlivých komunikačních složek se složky dělí do distribučního pole, což je již zmíněné schéma téma-tranzice-réma. Výpovědní dynamismus a distribuční pole jsou dva ze základních principů FVP. Celkově jsou tak tři základní principy:

1. Čtyři základní faktory FVP
2. Výpovědní dynamismus
3. Distribuční pole výpovědního dynamismu

Tyto tři principy fungují v komunikaci souběžně a navzájem se ovlivňují (Firbas, s. 11). Pro přesný převod musí překladatel tyto principy správně chápat a jejich správná analýza může překladateli pomoci při samotném překladu. Jednotlivými principy se budu podrobněji zabírat v následujících podkapitolách.

V souvislosti se souhrou zmíněných tří základních principů se hovoří o potencionálnosti, což je jev, který nastane, pokud má jedno tvrzení více interpretací (Adam, 2007, s. 19). V tomto případě tak není větná perspektiva transparentní. I přesto, že k tomuto jevu může dojít, objevuje se jen velmi zřídka (tamtéž).

1.1 Čtyři základní faktory funkční větné perspektivy

Jan Firbas a další teoretici popisují hierarchii základních faktorů, které ovlivňují úroveň VD. Celkem se hovoří o čtyřech faktorech:

1. Lineární modifikace
2. Sémantika
3. Kontext
4. Prozodie

Jednotlivé faktory a jejich vliv budou dále popsány v následujících podkapitolách. Zmíněné neprozodické faktory jsou seskupeny v hierarchii podle míry jejich vlivu, kdy faktor s nejvyšší mírou je kontext a naopak s nejnižší mírou je lineární modifikace (Adam, 2007, s. 22). Jejich míra vlivu se však může v různých jazycích lišit (tamtéž).

1.1.1 Lineární modifikace

Lineární modifikace je tendence, kdy je složka s největší úrovní VD dávána na konec věty. Pokud je tato tendence dodržena, jsou složky seřazeny od nejméně dynamické po nejvíce dynamické. V rámci věty je tak možné vidět postupný nárůst VD (Firbas 1992, s. 8–9).

Lineární modifikaci popisuje i Adam, který tento postupný nárůst vyobrazil pomocí různé velikosti teček.

(1) The elderly lady / was found / lying on the floor.

(2) The meeting / will take place / at 5 o'clock.

Převzato z: Adam 2007, s. 22.

Firbas popisuje, že rozsah lineární modifikace se v jednotlivých jazycích liší a zatímco v jiných jazycích není její rozsah tak velký, v indoevropských jazycích je jednou ze základních tendencí, která se projevuje ve velké míře (Firbas, 1992, s. 8). V českém jazyce představuje princip linearitý „vedoucí sílu, která řídí slovosled věty,“ zatímco v anglickém jazyce se oproti tomu řídí slovosled gramatikou (Adam, 2007, s. 22). Dodržení lineární modifikace také záleží na dalších faktorech a například kontext a sémantika mohou její dodržení narušit (Firbas, 1992, s. 10).

1.1.2 Sémantika

Sémantický faktor se zabývá tím, jak působí sémantický charakter prvků a sémantické vztahy mezi jednotlivými prvky na úroveň VD (Firbas, 1992, s. 41–42). Firbas se tak především zabývá rolí slovesa ve větě a popisuje, že sloveso je méně dynamické za předpokladu, že se ve větě objeví takzvaný „konkurent“. Jedná se o kontextově

nezávislý prvek, který je dynamičtější než samotné sloveso, díky čemuž by se měl ve větě posunout za samotné sloveso. Tento konkurent může být například podmět, předmět nebo příslovce (Firbas, 1992, s. 41–42).

(3) A rumour spread all over the city. (Převzato z: Adam 2007, s. 29)

Z příkladu je zřejmé, že příslovce „all over the city“ je v této větě konkurent slovesa „spread“, proto bude mít toto příslovce nejvyšší úroveň VD a bude se tak, jakožto réma, nacházet v konečné pozici věty.

Pokud se takový konkurent ve větě neobjevuje, má sloveso nejvyšší úroveň VD a v distribučním poli zaujímá funkci rématu a konečnou pozici ve větě (Adam, 2007, s. 29).

(4) And then they arrived. (Převzato z: Adam 2007, s. 29)

Ve větě se neobjevuje žádný konkurent, který by byl dynamičtější než sloveso, z tohoto důvodu je sloveso „arrived“ nejdynamičtějším prvkem a je tudíž rématem věty. V souvislosti se sémantickým faktorem se také hovoří o dvou typech škál, které budou v mé práci rozebrány později.

1.1.3 Kontext

Kontext je nejsilnějším faktorem v psaném jazyce. Jak popisuje Adam, kontext z lingvistického pohledu je možné rozdělit na tři druhy. Prvním druhem je kontext pragmatický, což je kontext sdílený mezi účastníky komunikace, druhým je kontext situační, který je vyvozený z konkrétní situace, a třetím druhem je verbální, kdy jsou informace odvozené z textu (2007, s. 25). V rámci teorie FVP se Firbas zabývá konkrétnějším kontextem, který je relevantní k určité části textu. Tento kontext nazývá jako „bezprostředně relevantní“ (1992, s. 21). Na základě takového kontextu by člověk měl být schopen vyvodit význam z dané části textu.

Podle možnosti vyvození jednotlivých složek se tyto složky rozlišují na vyvoditelné a nevyvoditelné (Firbas, 1992, s. 22). Vyvoditelné složky jsou popisovány jako známé a kontextově zapojené, a jelikož jsou tyto složky snadno odvoditelné z textu, situace nebo zkušeností uživatelů jazyka, zaujímají často funkci tématu (Uhlířová, 2017b). Složky nevyvoditelné jsou naopak složky nové a kontextově nezapojené (Uhlířová, 2017b). Zároveň se však vždy nemusí jednat o informace nové

a čtenáři neznámé, ale o složky, které již z určitého intervalu v textu nejsou vyvoditelné a musí být z toho důvodu složky představeny znovu (Matinková, 2014, s. 15). Složky vyvoditelné mohou být signalizovány vícero způsoby. Firbas zmiňuje čtyři následující způsoby (1992, s. 31):

1. Opakování
2. Použití zájmena
3. Použití morfologického exponentu
4. Elipsa

Daneš mezi tyto způsoby řadí i substituci, a to pomocí synonyma, antonyma, hyperonyma, hyponyma, propria nebo metafory (1979, s. 257-270).

Složky vyvoditelné a nevyvoditelné mohou být označovány také jako kontextově závislé a nezávislé. Zatímco složky nezávislé přispívají k následnému vývoji textu, složky závislé napomáhají k začlenění informace do kontextu komunikace (Firbas, 1992, s. 40). V souvislosti s kontextovou závislostí zmiňuje také Firbas kontextovou provázanost, upozorňuje však, že se nejedná o totožný jev, jelikož tento jev pracuje s širším kontextem než kontextová závislost (1992, s. 37). Zatímco kontextově provázané mohou být složky ve funkci tématu i rématu, kontextově závislé jsou pouze ty, které jsou vyvoditelné z bezprostředně relevantního kontextu a plní tak funkci tématu (Firbas, 1992, s. 38).

Velice důležitý aspekt sémantického faktoru je interval vyvoditelnosti, který je definován jako „úsek textu, ve kterém informace zůstává vyvoditelná bez toho, aniž by byla znovu vyjádřena“ (Adam, 2007, s. 27). Za důležitý aspekt je také považována samotná délka intervalu, která je stanovena na 6–8 vět (Uhlířová, 2017b). Stanovená délka se však může lišit a může ji ovlivnit vícero faktorů. Jedním z nich může být množství nových informací v daném intervalu (Firbas, 1992, s. 30). Dalším může být například hierarchické členění textu do kapitol, podkapitol nebo odstavců (Daneš, 1979, s. 257-270). Matinková upozorňuje, že pokud autor pracuje s delším intervalem než čtenář, může v rámci textu docházet k neporozumění (2014, s. 15).

1.1.4 Prozodie

Prozodie je nejdůležitějším faktorem, který se však objevuje výhradně v mluveném textu. Tento faktor zahrnuje tři aspekty: tón, důraz a rytmus (Adam, 2007, s. 33). Firbas popisuje, že prozodie může v určité míře ovlivnit míru VD, i když není v souladu s ostatními neprozodickými faktory FVP. Aspekty, jako je například tón, mohou také textu přinášet další význam nebo význam textu zabarvit (1992, s. 148).

Jelikož se tento faktor v psaném textu nevyskytuje, nebudu na něj ve své práci klást důraz.

1.2 Výpovědní dynamismus

Jak již bylo zmíněno výše, VD stanovuje míru, ve které jednotlivé prvky rozvíjí komunikaci. Firbas zmiňuje, že „koncept komunikačního dynamismu vychází ze skutečnosti, že jazyková komunikace není statický, ale dynamický jev“ (1971, s. 135). Dále popisuje, že VD je určitá vlastnost jednotlivých složek, která se v průběhu komunikace projevuje (Firbas, 1971, s. 135).

Nositeli VD mohou být různě rozsáhlé složky výpovědi: věta, polovětná vazba, slovo, morfém i submorfémový rys (Uhlířová, 2017c). Jednotlivé komunikační složky s rozdílnou mírou VD se poté rozdělují do distribučního pole, které umožňuje popsat informační strukturu věty. Distribuční pole včetně příkladů komunikačních složek bude rozebráno v následující kapitole.

Koncept VD je klíčový pro pochopení toho, jak se jednotlivé části výpovědi liší v důležitosti nebo významu při předávání sdělení. Při překladu odborného textu, jehož účelem je sdělení správně a přesně předat, je chápání tohoto konceptu o to důležitější.

1.3 Distribuční pole výpovědního dynamismu

Na základě souhry čtyř základních faktorů FSP se dělí jednotlivé komunikační složky do distribučního pole, které je možné rozdělit na dvě hlavní části: tematickou a netematickou část. Část netematická se dále rozděluje na tranzici a réma. Tyto složky tak tvoří základní distribuční pole téma-tranzice-réma (Adam, 2007, s. 36). Firbas toto zmíněné pole dále rozvinul a každou část rozdělil na další dvě části. Všechny složky tak dohromady tvoří hierarchii, ve které jsou jednotlivé složky seřazeny podle míry

VD (Firbas, 1992, 72-81). Tuto hierarchii vyobrazil Adam v následující tabulce 1, ve které jsou jednotlivé části rozepsané včetně zkratk.

Základní distribuční pole					
Téma		Tranzice		Réma	
Vlastní téma	Diatéma	Vlastní tranzit	Tranzit	Réma	Vlastní réma
Th	Dth	TrPr	Tr	Rh	RhPr

Tabulka 1: Základní distribuční pole. Převzato z: Adam 2007, s. 36.

Firbas ve své knize uvádí, že není nutné, aby byly použity vždy všechny části základního distribučního pole. Upozorňuje však, že je vždy nutné použít dvě části: vlastní tranzit a vlastní réma (Firbas, 1992, s. 72). Všechny části základního distribučního pole budou popsány v následujících podkapitolách.

Jednotlivé složky nejsou vždy uspořádány v distribučním poli podle interpretačního uspořádání. Jak popisuje Firbas, složky totiž nemají vázanou pozici v distribučním poli, ve které by se měly vždy nacházet. Jejich pozice se sice může shodovat s lineárním uspořádáním, nemusí tomu však být vždy (1992, s. 72). V rámci interpretačního uspořádání existují dynamické sémantické škály, u kterých je reflektován postupný nárůst míry VD v rámci věty jakožto distribučního pole (Firbas, 1992, s. 66-86). V rámci těchto škál je každému z prvků přiřazena jedna z dynamicky sémantických funkcí, jako je například specifikace, scéna či nositel kvality. Firbas rozlišuje následující typy škál:

1. Prezentační škála
2. Kvalifikační škála

Prezentační škála uvádí do kontextu nový prvek a rozděluje větu na tři části, do kterých se řadí scéna, existence na scéně a jev uváděný na scénu (Adam, 2007, s. 30). Každá z těchto částí zastává rozdílnou funkci, scéna plní tematickou funkci a stanovuje, kde se děj odehrává, zatímco existence na scéně je většinou

zprostředkována slovesem, které přivádí do kontextu réma věty, což je jev uváděný na scénu (tamtéž). Kvalifikační škála přináší novou informaci o prvku vyvoditelném z kontextu a obsahuje čtyři prvky, kterými jsou: scéna, nositel kvality, kvalita a specifikace. Nositel kvality je většinou zprostředkovan podmětem věty a plní funkci tématu. Kvalita patří do tranzitní části a je tudíž zobrazena pomocí slovesa. Poslední a nejdynamičtější částí věty je specifikace, která plní funkci rématu (tamtéž).

Pro potřeby této práce jsou jednotlivé škály příliš podrobné, proto budu věty v praktické části analyzovat podle základního distribučního pole.

1.3.1 Tematické části

Tematické části tvoří většinou prvky kontextově závislé, v některých případech je však mohou tvořit prvky i kontextově nezávislé (Firbas, 1992, s. 72). Jak je možné vidět v tabulce 1, téma se dělí na dvě části: vlastní téma (Th) a diatéma (Dth).

Vlastní téma popisuje Adam jako kontextově závislý prvek, který již tematickou funkci v předešlé části komunikace zastával, a je tedy v tematické rovině pevně zakořeněný (2007, s. 37). Adam dále uvádí, že jsou to většinou malé prvky, u kterých zmiňuje například osobní zájmena (tamtéž). Uhlířová a Svoboda také doplňují, že tyto prvky používá mluvčí k signalizaci toho, že je daný prvek v gramaticko-sémantické struktuře věty přítomen (2017a).

Diatéma je také většinou kontextově závislý prvek, který oproti vlastnímu tématu není tak pevně zakořeněný, ale byl teprve do kontextu představen a tematickou funkci zatím v předešlé komunikaci nezastával (Adam, 2007, s. 37). Představením prvku do kontextu může diatéma představovat informaci zcela novou, rekapitulovat informaci již zmíněnou nebo stavět do popředí informaci známou (Uhlířová, 2017a). Funkci diatématu mohou zastávat například zájmena či nominální fráze viz příklad 5 (Adam, 2007, s. 37.)

(5) (When did John give it to you?) – John gave it to me last night.

Dth Th

(Převzato z: Adam 2007, s. 37)

1.3.2 Tranzitní části

Tranzitní část je přechodem mezi tematickou a rématickou částí a často ji tvoří sloveso určité. Není však pravidlem, že musí být sloveso tranzitem vždy, a při souhře faktorů FVP může zastávat funkci jiné části (Uhlířová, 2017a). Tranzitní část s vyšší úrovní VD je tranzit (Tr), který je tvořen lexikální částí slovesa či nominální částí predikátu (Adam, 2007, s. 37). Do vlastního tranzitu (TrPr) se oproti tomu řadí temporálně modální exponenty slovesa, což jsou ty, které signalizují slovesný čas nebo způsob (Uhlířová, 2017a). Mezi složky vlastního tranzitu tedy mohou spadat například modální slovesa nebo koncovky sloves viz příklad 6 (Adam, 2007, s. 37).

(6) I object-ed to this immediately.

Tr TrPr

(Převzato z: Adam 2007, s. 37)

1.3.3 Rématické části

Do rématické části patří prvky, které nejvíce rozvíjí komunikaci a ke kterým je celá věta orientována, především se tak jedná o prvky kontextově nezapojené (Firbas, 1992, s. 6). Jak je možné vidět v tabulce 1, rématická část se dělí na réma (Rh) a vlastní réma (RhPr). Vlastní réma je typicky prvek, který je v komunikaci představen poprvé, a má proto nejvyšší úroveň VD. Podle druhu věty může jít o specifikaci či jev nově uvedený na scénu (Adam, 2007, s. 38). Réma je oproti vlastnímu rématu méně dynamický prvek viz příklad 5.

(7) He has not seen a blackbird / for ages!

Rh RhPr

(Převzato z: Adam 2007, s. 38)

1.4 Rozdíly mezi angličtinou a češtinou z hlediska FVP

Mnoho rozdílů mezi těmito dvěma jazyky je dáno rozdělením podle typologie jazyků. Zatímco angličtina je jazyk analytický a typická je pro ni vysoká nominálnost a chudá flexe, čeština je jazyk syntetický a má flexi rozvinutou. Tyto rozdíly tak ovlivňují funkci slovosledu v jednotlivých jazycích, což souvisí i s uplatněním FVP. Anglický slovosled je relativně pevný a slouží jednak jako gramatický prostředek, který

vyjadřuje syntaktické funkce, a také jako sémantický činitel, kdy v případě změny ve slovosledu může dojít ke změně významové (Dušková, 1994, s. 518-519). Čeština oproti angličtině zobrazuje syntaktické vztahy jinými prostředky než slovosledem jako například zmíněnou flexí (tamtéž).

Přestože činitelé funkční větné perspektivy působí ve všech přirozených jazycích a v každém z nich je možné najít určitou linearitu sdělení, sémantiku i prozodii, nehrají v jednotlivých jazycích stejnou roli (Svoboda, 2006, s. 32). Míra vlivu FVP závisí na charakteru jazykové struktury. V češtině je díky volnému slovosledu a rozvinuté flexi rozhodujícím faktorem a gramatika je až sekundární (Dušková, 1994, s. 519). V angličtině je tomu naopak a typické je postavení subjektu před predikátem. To je důvod, proč anglické oznamovací věty neemotivní nerespektují model věty téma-réma (Firbas, 1964, s. 113). Firbas však zároveň zmiňuje, že má angličtina častou tendenci stavět do podmětu prvky s tematickou funkcí (tamtéž).

Na základě popsaných rozdílů je zřejmé, že struktura věty funguje v jednotlivých jazycích odlišně. Právě vliv FVP, jakožto rozhodující faktor v češtině, je jedna z věcí, které by měl překladatel brát v potaz při práci s těmito dvěma jazyky, aby docílil adekvátního překladu. Při překladu odborného textu, kdy je hlavní funkcí správné předání informace, je informační větná struktura o to důležitější.

2 Specifika překladu odborného textu

V této kapitole krátce popíšu důležitost odborného překladu a jeho aktuální situaci. Především se však zaměřím na jeho specifika z pohledu textu. Rozeberu, jaké jazykové prostředky se v něm nejčastěji objevují a jakým způsobem s nimi překladatel pracuje. Dále popíšu typy vět, které jsou v odborných textech časté a jak je v rámci odborného textu důležitá informační struktura věty.

Překlad odborného textu provází historii lidstva od nepaměti, typicky je jeho použití možné najít u obchodních jednání, právních dokumentů či technologických a vědeckých výzkumů. Důkazem pro jeho existenci je každý vědecký i technologický objev. Jak popisuje Byrne, těžko by se dal najít objev, který by nebyl rozšířen pomocí překladu (2014, s. 3). V dnešní době hraje tento typ překladu důležitou roli v mezinárodním obchodu a vědecké spolupráci. I přes jeho důležitost nebyl po dlouhou dobu předmětem zájmu a akademický výzkum tohoto typu překladu započal až v 70. letech minulého století (Grego, 2010, s. 50). Překlad odborného textu byl a stále je často podceňován v porovnání s uměleckými texty. Prvním důvodem, jak popisuje Hrdlička, může být velké množství použité terminologie, což může vést k názoru, že se tyto termíny nepřekládají ale pouze substituují (2008, s. 85). Druhým důvodem může být také názor, že při tomto typu překladu není nutná interpretace textu. Hrdlička však tento názor vyvrací tím, že každý překlad je rozhodovacím procesem, jehož součástí je i interpretace (tamtéž).

Hlavní funkcí odborného textu je funkce sdělná a má své určité charakteristické rysy, které jsou pro překlad důležité. Prvním typickým rysem je terminologická stránka, ve které se ve velké míře objevují termíny a formulace specifické pro daný obor. V tomto ohledu zmiňuje Grygová typický sklon k nominalizaci, multiverbalizaci a k ustálené nomenklatuře (2010, s. 211). Je nutné, aby překladatel chápal nejen význam jednotlivých slov, ale také se v oboru orientoval. Překladatel by měl proto použít strategie, jako je například vyhledávání v korpusech nebo provedení terminologického a koncepčního výzkumu (Olohanová, 2016, 138). Při překladu jednotlivých termínů je také potřeba, aby byl text uzuální, proto je terminologie v rámci jednoho textu stereotypní a kvůli přehlednosti se v něm neobjevují synonyma či jiné střídání pojmenování (Grygová, 2010, s. 208).

Velké množství termínů a ustálených spojení ovlivňuje i syntaktickou rovinu textu. Odborný text předává čtenářům veliké množství přesných informací, ve kterých se čtenář musí během čtení zorientovat. Překladačovým úkolem by proto mělo být vytvoření adekvátního překladu, díky kterému budou informace dobře pochopitelné. V tomto aspektu tak hraje důležitou roli právě informační struktura věty, kdy například dodržení principu linearity může napomoci odlišení známé informace od nové. Co se týče samotné struktury vět v odborném textu, i zde se objevuje stereotypnost, jak popisuje Grygová, často se používají věty s podobnou délkou a strukturou, opakují se určité typy souvětí a používají se podobné konektivní výrazy (2010, s. 208). Tato stereotypnost by tak mohla překladače vést k reflektování větné struktury i v cílovém jazyce, kde by mohlo dojít k nepřirozenosti či menším posunům. Mimo podobné věty se také v textech objevují věty s použitím inverze či pasiva, díky kterým tak dochází k určitému odosobnění a důraz je kladem pouze na samotné sdělení (Grego, 2010, 62). I s těmito větami musí překladač pracovat tak, aby měly stejný smysl a účel. Jak už bylo v mé práci popsáno, čeština oproti angličtině funguje jiným způsobem, a proto je důležité neřídít se při překladu slovosledem výchozího textu. Z tohoto důvodu je důležité reflektovat při překladu principy FVP, aby byl text čtivý a pro čtenáře snadno pochopitelný.

Pracovat s textem podle principů FVP však není vždy jednoduché, především tak kvůli již popsaným rozdílům mezi jednotlivými jazyky, ale také kvůli složitosti jednotlivých vět. Někdy musí překladač změnit veškerý pořádek slov ve větě takovým způsobem, aby převáděl správné informace a zároveň reflektoval pravidla daného jazyka. Právě na takové věty, kde je na základě poznatků FVP nutné změnit pořádek slov ve větě, se budu soustředit v praktické části této práce. Příklady takových vět budou popsány a analyzovány.

3 Metodologie

V této kapitole představím provedení výzkumu, který se věnuje principu FVP při překladu odborných textů. Pro účely této bakalářské práce byly vybrány texty ze tří oblastí: ekonomika, právo a filozofie. Celé texty zadané k překladu jsou součástí příloh této práce. Z každého textu byly vybrány dvě věty, se kterými budu ve výzkumu pracovat. V první části kapitoly krátce popíšu postup výzkumu a použité překlady. Druhá část této kapitoly je rozdělena do tří podkapitol, ve kterých se bude věnovat analýze vybraných textů a vět.

3.1 Použité texty

Pro výzkum byly použity překlady vypracované studenty z oborů angličtina se zaměřením na tlumočení a překlad a anglická filologie. Texty byly přeložené v semináři, který se zaměřuje na překlad odborného textu. Celkově budu analyzovat překlady 40 studentů ze zimního a letního semestru akademického roku 2022/2023. Na zpracování překladu v délce 1–1,5 normostrany měli studenti vždy 6 dnů a zadáním bylo vyhotovit překlad odpovídající požadavkům v oblasti odborného překladu s přihlédnutím k aspektům diskutovaným na semináři. V této bakalářské práci mě bude zajímat dodržení požadavků FVP u vybraných vět.

3.1.1 Ekonomický text

Jako text z oblasti ekonomiky byla vybrána část makroekonomického výhledu, který byl publikovaný Organizací pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD). Text byl zveřejněn v červnu roku 2022 a pro překlad z něj byla vybrána část kapitoly o České republice. Ekonomický výhled je pravidelně vydávaný dokument mezivládní organizací OECD, která se věnuje statistikám, srovnávacím studiím, výzkumům a dále také slouží jako fórum pro sdílení názorů a zkušeností mezi jednotlivými zeměmi (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015). Texty vydávané touto organizací přináší informace o fiskální a monetární politice a navrhuje doporučení pro jednotlivé státy. Popisují stav různých aspektů ekonomiky jednotlivých zemí a používají mnoho termínů a zkratk, které dále většinou nejsou nijak dovysvětleny. Z těchto důvodů je proto možné usoudit, že příjemcem textu nebude široká veřejnost ale především odborníci, kteří se v této problematice dostatečně orientují. V tomto typu textu se také ve velké míře objevují přesná data, jako jsou například údaje o čase,

procentu či počtu. Často se zde vyskytují stručné věty, které popisují vývoj určitého ekonomického ukazatele v rámci jistého časového úseku.

Z tohoto textu byly vybrány následující dvě věty:

1a: The Czech economy is projected to grow by 1.8% in 2022 and 2% in 2023.

1b: A stronger framework for immigration policy and programmes to support the integration of refugees into the labour market would help ease recurring labour shortages.

Věta 1a byla vybrána jako typický příklad věty, kde se vyskytuje více číselných údajů: časové označení roku a procentuální označení růstu HDP. Oba číselné údaje je možné označit jako rématickou část věty. Z pohledu VD je o tom možné uvažovat tak, že časový údaj je pro čtenáře informace již zakotvená v kontextu, jelikož se dokument zabývá pouze určeným časovým obdobím, které je již v textu mnohokrát zmíněno. Procentuální údaj je naopak informace nová, a proto by měla být přesunuta na konečnou pozici ve větě nebo alespoň v tomto případě za časový údaj. V rámci distribučního pole je tyto dva údaje možné rozdělit na réma a vlastní réma, přičemž réma by byl časový údaj, jakožto méně dynamický prvek, a vlastní réma by byl procentuální údaj, jakožto nejdynamičtější prvek věty. První půlka části věty, která údajům předchází, obsahuje téma a tranzici, přičemž „the Czech economy“ bude plnit funkci tématu a část „is projected to grow“ tranzitní funkci. VD jednotlivých částí věty je možné znázornit pomocí teček následovně:

The Czech economy / is projected to grow / by 1.8% / in 2022 / and 2% / in 2023.

Je zřejmé, že procentuální údaj má vyšší míru VD, proto by české znění této věty, které bude reflektovat principy FVP, znělo následovně: „Předpokládá se, že česká ekonomika vzroste v roce 2022 o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.“

Věta 1b byla vybrána jako typický příklad věty, ve které je popsáno doporučení pro zlepšení určité věci. V anglické větě má „recurring labour shortages“ funkci předmětu a nachází se na konci věty. Z pohledu FVP se však u této fráze nejedná o novou informaci, protože byl již pracovní trh zmíněn v předešlém odstavci v následující větě: „A tight labour market will buttress private incomes, but weaker

sentiment and rising prices will weigh on domestic demand.“ Novou informací v této větě proto bude první část věty, která je v anglické větě podmětem: „A stronger framework for immigration policy and programmes to support the integration of refugees into the labour market“. K tomu, že se jedná o réma, přispívá i neurčitý člen na začátku věty. Jak je vyobrazeno níže, druhá část věty sestává z tranzitní části, kterou tvoří sloveso, a tematické části, což je fráze „recurring labour shortages“.

A stronger framework for immigration policy and programmes to support the integration of refugees into the labour market / would help ease / recurring labour shortages.

Na základě poznatků FVP by rématická část měla být umístěna na konečnou pozici věty, proto by překlad mohl vypadat následovně: „Přetrvávající nedostatek pracovních sil by pomohlo zmírnit posílení migrační politiky a programy na podporu integrace uprchlíků na trhu práce.“

3.1.2 Právnícký text

Jako druhý typ textu byla vybrána šablona nájemní smlouvy, která slouží k ustanovení základních práv a povinností mezi dvěma smluvními stranami. Text byl vytvořen neznámým autorem a může být využíván kýmkoliv z široké veřejnosti, kdo potřebuje pronajmout majetek jiné osobě. V zadání překladu byl převážně kladen důraz na správný převod terminologie a frází. Mimo to zde také byly pasáže, kde se studenti měli zaměřit na výstavbu vět s ohledem na FVP. Jednalo se o následující dvě věty:

2a: The Lessee is obliged to pay Lessor a total of \$XX for the rights conveyed under this lease.

2b: Lessee shall be responsible for maintaining the property in clean working order at Lessee's expense during the term of this lease.

Věta 2a byla vybrána z první části textu a stanovuje částku, kterou má nájemce zaplatit. Právě informace o částce bude v této větě rématem, jelikož je kontextově nezapojená a je nejdynamičtější prvkem věty. To, že se jedná o informaci novou, také podporuje neurčitý člen ve frází „a total of \$XX“. Do rématické části se také bude řadit také to, komu bude tato částka zaplácena. Z pohledu dynamičnosti však nebude mít stejnou míru VD jako částka, proto bude mít funkci rématu, zatímco částka bude

zastávat funkci vlastního rématu. Tematickou část věty bude tvořit podmět věty, což je v tomto případě „lessee“. Tematickou funkci zároveň plní i konečná fráze anglické věty „for the rights conveyed under this lease“. O právech pojednává již úvodní část smlouvy, proto je zřejmé, že je to informace kontextově zapojená. Tranzitní funkci bude plnit slovesná část „is obliged to pay“. Distribuční pole věty může být znázorněno následovně:

The Lessee / is obliged to pay / Lessor / a total of \$XX / for the rights conveyed
 • • • • •
 under this lease.

Podle principů FVP by proto při překladu mělo dojít ke změně a částka by měla být posunuta na konec věty. Český překlad by mohl znít následovně: „Za práva převáděná na základě této smlouvy je nájemce povinen zaplatit pronajímateli celkovou částku XX USD.“

Věta 2b byla vybrána z druhé poloviny textu a stanovuje povinnost nájemce udržovat majetek čistý a provozuschopný na vlastní náklady. Tematickou funkci bude v této větě plnit podmět „lessee“ a konečná část anglické věty „during the term of this lease“, jelikož se jedná o informaci kontextově zapojenou a z textu je snadno odvoditelné, kdy má nájemce zmíněnou povinnost. Rématická část věty bude v tomto případě následující „maintaining the property in clean working order at Lessee’s expense“. Podobně jako v předešlých větách i zde je možné tuto část rozdělit na réma a vlastní réma. Rématem této věty bude fráze „maintaining the property in clean working order“ jakožto méně dynamická část oproti vlastnímu rématu, což bude v této větě fráze „at Lessee’s expense“. Vlastní réma v tomto případě blíže specifikuje, kým bude udržování majetku hrazeno. Tranzitní funkci plní slovesná část věty „shall be responsible“.

Lessee / shall be responsible / for maintaining the property in clean working
 • • •
 order / at Lessee’s expense / during the term of this lease.
 •

Při překladu by mělo dojít ke změně slovosledu a fráze vlastního rématu by měla zaujímat konečnou pozici ve větě. Český překlad by mohl znít následovně: „Po dobu trvání nájmu je nájemce povinen udržovat majetek v čistém a provozuschopném stavu na vlastní náklady.“

3.1.3 Filozofický text

Jako poslední typ textu byl vybrán úryvek z článku, který pojednává o motivaci a smyslu ekologického chování. Autorem tohoto článku je James Garvey, který tento text vydal v časopise *Royal Institute of Philosophy Supplements*. Tento časopis je vydáván dvakrát ročně nakladatelstvím Cambridge University Press a vychází na základě každoročně pořádané konference, která řeší filozofická témata (Cambridge University Press, 2011). Obsahem daného textu je úvaha nad tématem ekologického žití a příjemcem vybraného textu může být kdokoliv z široké veřejnosti, koho toto téma zajímá. V textech tohoto typu se objevuje velké množství modálních sloves, řečnických otázek a také více obrazných pojmenování. Oproti předešlým textům se v tomto textu objevují věty s volnější větnou strukturou a delší souvětí.

Z tohoto textu byly vybrány následující dvě věty:

3a: There's a chance it might be you.

3b: Going green is a much more amorphous proposition than going vegetarian.

Ve větě 3a je na konci věty zájmeno „you“, jedná se však o informaci zakotvenou v kontextu, protože je toto zájmeno použito v předcházejícím souvětí:

You might think that whether you choose to be a vegetarian or not makes no difference at all to the market, unless you happen to be the lucky person who pushes the number of chickens demanded by the market down under the critical threshold. (Převzato z: Garvey, 2011)

Věta 3a navazuje na druhou část souvětí, kde je zájmeno „you“ použito jako apel na čtenáře v souvislosti, že mohou být těmi šťastlivci, kteří sníží odběr kuřat na pomyslnou hranici. Nová informace ve větě 3a proto není ta, že čtenáři mohou být šťastlivci, ale ta, že tato šance existuje, a proto bude rématem první část této věty „there's a chance“. To také podporuje neurčitý člen, který je v této frázi obsažený.

Druhá část věty „it might be you“ plní tematickou funkci. Distribuční pole této věty se dá zobrazit následujícím způsobem:

There's a chance / it might be you.

Český překlad, který bude reflektovat poznatky FVP, by mohl vypadat následovně: „Šance, že jste to vy existuje.“

Ve větě 3b je v závěrečné pozici porovnání s vegetariánstvím. Jelikož však autor ekologické chování s vegetariánstvím porovnává v předchozích odstavcích, jedná se o informaci kontextově zapojenou a je možné ji zařadit do tematické části. Z tohoto důvodu by proto fráze „than going vegetarian“ neměla být na konci české věty. Funkci tématu také plní podmět věty „going green“. Kontextově nezapojenou, a tudíž i novou informaci přináší slovo „amorphous“, které koncept „going green“ popisuje a s vegetariánstvím ho porovnává. Fráze „a much more amorphous proposition“ bude proto plnit tematickou funkci.

Going green / is / a much more amorphous proposition / than going vegetarian.

Český překlad by mohl vypadat následovně: „Na rozdíl od vegetariánství je pro nás ekologické chování abstraktnější pojem.“

4 Vyhodnocení překladových řešení

Na základě poznatků rozebraných výše bude v této kapitole popsáno vyhodnocení přeložených vět ze studentských překladů. Jak již bylo zmíněno, v rámci této analýzy se budu soustředit na to, zda jsou dodrženy principy FVP. Zároveň však není cílem hodnotit slovosled přeložené věty jako celek, jelikož u některých vět existuje více možných variant. Z tohoto důvodu se budu zajímat o to, zda bylo réma umístěno do koncové pozice, což bude hodnotícím kritériem.

Analýza byla vypracována u 40 studentů, jejichž překlady byly řádně anonymizovány. U každého studenta byly analyzovány dvě věty ve třech překladech, celkem tedy 240 vět. Překlady vět byly hodnoceny podle následujícího kritéria: pokud se réma, jakožto komunikační složka s nejvyšší úrovní VD, nacházelo v koncové pozici věty, byla věta označena číslem 1, pokud tomu tak nebylo, byla označena číslem 0. V rámci analýzy se nebudu soustředit na překlad jednotlivých částí věty ale na jejich pozice ve větě, proto jsou značeny číslem 1 i překlady, ve kterých překlad vět nebyl úplný nebo došlo k menšímu významovému posunu. Tabulky, ve kterých jsou uvedeny překlady vět a jejich hodnocení, jsou součástí příloh této práce. Překlady všech studentů byly řádně anonymizovány.

Z celkového počtu 240 vět bylo splněno kritérium u 110 vět, tedy zhruba 45 % všech vět. Hodnocení přeložených vět u všech studentů je detailně popsáno v tabulce 2, která je součástí této kapitoly. Tabulka obsahuje nejen samotné hodnocení, ale také barevné označení pro lepší orientaci. Důkladný přehled poskytuje celkový počet úspěšně přeložených vět jak pro každou větu individuálně, tak pro každý z textů. Z výsledků vyplývá, že se úspěšnost velmi lišila nejen mezi texty, ale také mezi jednotlivými větami vybranými z jednoho typu textu. V prvním textu bylo úspěšně přeloženo 41 vět z celkového počtu 80 hodnocených vět. O něco úspěšnější byli studenti u druhého text, ve kterém bylo dodrženo kritérium ve 46 větách. Naopak velký pokles byl u třetího textu, kde bylo úspěšných pouze 23 vět. Na základě těchto výsledných počtů je tedy možné usoudit, že některé typy textu mohou být pro dodržení principů FVP jednodušší než jiné.

Student	1a	1b	2a	2b	3a	3b	CELKEM
1	1	0	1	0	0	0	2
2	1	0	1	0	0	0	2
3	1	0	1	1	1	0	4
4	1	0	0	1	1	0	3
5	1	0	1	0	0	0	2
6	1	0	1	0	1	0	3
7	0	0	1	0	0	0	1
8	1	0	0	0	0	0	1
9	1	1	1	1	1	1	6
10	1	0	0	0	1	1	3
11	1	0	1	0	1	1	4
12	1	0	1	0	0	0	2
13	1	0	1	0	0	0	2
14	1	0	1	0	0	0	2
15	1	1	1	1	0	0	4
16	0	0	1	0	1	0	2
17	0	0	1	1	0	0	2
18	1	0	0	0	0	0	1
19	1	0	1	1	0	0	3
20	1	1	1	1	1	0	5
21	1	0	1	1	1	0	4
22	1	0	1	1	0	0	3
23	1	0	0	0	0	0	1
24	1	0	1	0	1	0	3
25	1	0	1	1	1	0	4
26	1	0	1	0	0	0	2
27	1	0	0	0	0	0	1
28	1	1	0	0	0	1	3
29	1	0	1	1	1	1	5
30	1	0	1	0	0	0	2
31	1	0	1	0	0	0	2
32	1	0	0	1	0	1	3
33	0	0	1	1	1	0	3
34	1	0	1	0	0	0	2
35	1	1	1	0	1	0	4
36	0	0	1	0	1	0	2
37	1	0	1	0	1	0	3
38	1	1	1	1	0	0	4
39	1	0	1	0	1	0	3
40	0	1	1	0	0	0	2
	34	7	32	14	17	6	
CELKEM	41		46		23		

Tabulka 2: Úspěšnost překladu vět z pohledu reflektování informační struktury věty

Při porovnání jednotlivých vět byla nejúspěšnější věta 1a, u které splnilo kritérium 34 studentů a většina studentů tak neměla problém předsunout časový údaj před procentuální údaj. Věta 1b, která byla ze stejného textu, byla naopak jedna z nejméně úspěšných a správně přeloženo z pohledu informační struktury bylo pouze 7 vět. Ve většině překladů reflektovali studenti původní strukturu věty, ve které se réma, které je v případě této věty podmět věty: „A stronger framework for immigration policy and programmes to support the integration of refugees into the labour market“, nachází na počáteční pozici věty a v konečné pozici se nachází téma věty. Reflektování původní struktury je možné vidět v následujícím příkladu ze studentských překladů:

Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohly zmírnit opakující se nedostatek pracovních sil. (věta 1b, student 1)

Poměrně velký rozdíl byl pozorován mezi větami ve druhém textu. Překlady věty 2a splnily kritérium u 32 studentů, zatímco zbývajících 8 studentů, kteří kritérium nesplnili, reflektovali původní strukturu věty. V překladech stavěli do konečné pozice frázi „for the rights conveyed under this lease“, která je v této větě tématem. U věty 2b byla úspěšnost nižší a posunutí rématu do konečné pozice se podařilo 14 studentům. Ve více než polovině překladů tudíž nebyla v konečné pozici komunikační složka s nejvyšší úrovní VD. Neúspěšné překlady této věty se mezi studenty lišily, jak je možné vidět v následujících dvou příkladech:

Nájemce je povinen udržovat majetek čistý a funkční za své náklady po celou dobu pronájmu. (věta 2b, student 28)

Po dobu nájmu je Nájemce na své náklady odpovědný za udržování nemovitosti v čistém a řádném stavu. (věta 2b, student 16)

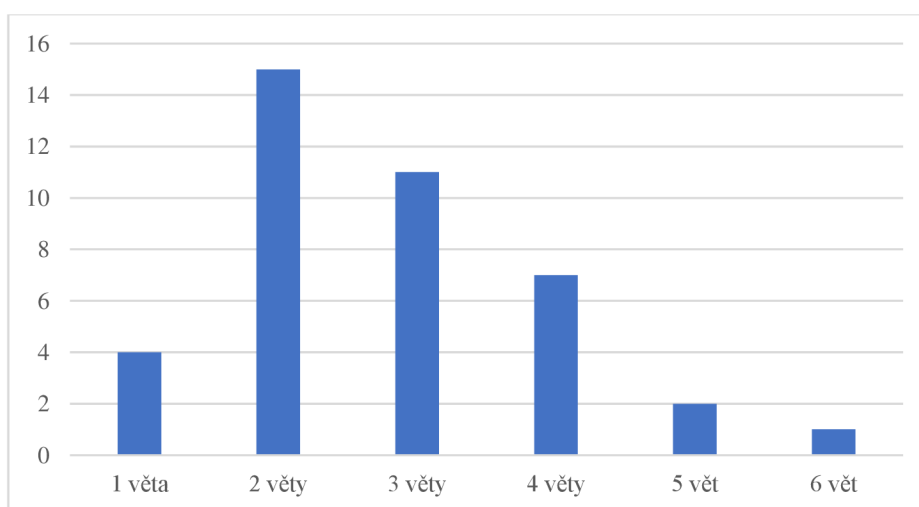
Někteří studenti reflektovali větnou strukturu původní věty, zatímco jiní přesouvali do konečné pozice věty překlad fráze „maintaining the property in clean working order“, která sice plní funkci rématu, nemá však nejvyšší úroveň VD. Jak bylo popsáno výše, v konečné pozici by mělo být vlastní réma, což je v této větě fráze „at Lessee’s expense“. To naznačuje, že i když někteří studenti nesplnili kritérium, tak s informační strukturou věty pracovali.

U třetího textu nebyly překlady ani jedné z vět výrazně úspěšnější a kritérium bylo splněno u méně než poloviny studentů. Informační strukturu věty 3a správně převedlo 17 studentů a ve větě 3b pouze 6 studentů, což byl nejmenší počet ze všech šesti vět. V neúspěšných překladech věty 3a se nejčastěji objevovala původní struktura věty s frází „it might be you“ v konečné pozici věty. Velice podobné to bylo i v nesprávných překladech věty 3b, ve které naprostá většina reflektovala původní strukturu věty a v konečné pozici byla fráze „than going vegeterian“, která patří do tematické části. Neúspěšné překlady vět je možné vidět na následujících příkladech:

Existuje šance, že to jste právě vy. (věta 3a, student 2)

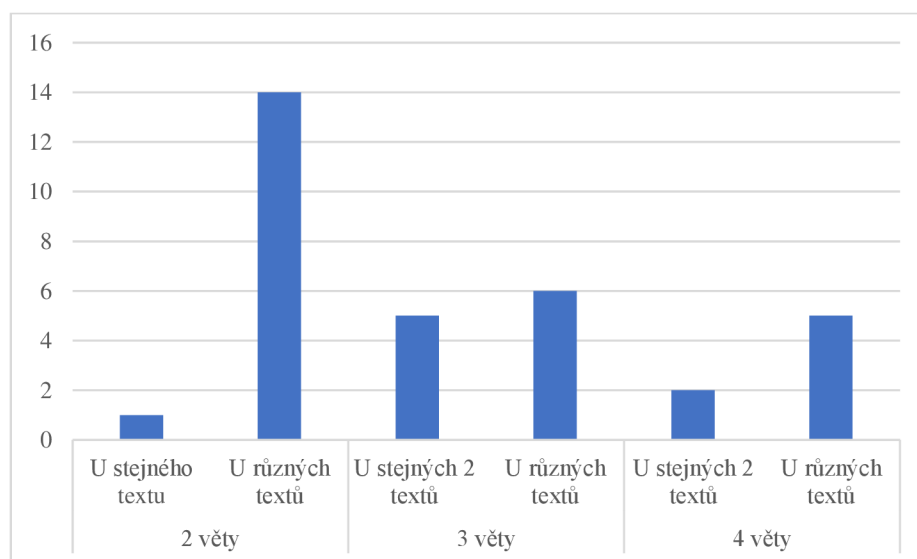
Ekologizace je mnohem více amorfnní záležitost než to, že se stanete vegetariánem. (věta 3b, student 15)

Úspěšnost překladů se také lišila mezi jednotlivými studenty, jak je možné vidět v grafu 1, ve kterém jsou studenti rozděleni podle počtu vět, u kterých převedli réma do konečné pozice věty. Všichni studenti splnili kritérium minimálně u jedné věty, proto nelze tvrdit, že by některý ze studentů principy FVP při překladu vůbec nedodržel. Zároveň je však zřejmé, že se nejedná o automatickou věc, jelikož se splnění kritéria u všech šesti vět povedlo pouze 1 studentovi. Největší množství studentů správně převedlo réma do konečné pozice u dvou vět. S přibývajícím počtem vět se počet studentů snižoval. Je tedy možné říct, že větší část studentů dokázala převést réma do konečné pozice pouze u dvou třetin vět či méně.

Graf 1: Úspěšnost překladu vět u studentů z pohledu reflektování informační struktury věty

Jelikož velká část studentů splnila kritérium u 2–4 vět, zajímalo mě, zda byli studenti úspěšní v jednom typu textu a v ostatních nikoli, nebo byla úspěšnost jednotlivých vět náhodná a na typu textu nezáleželo. V grafu 2 jsem proto znázornila tři skupiny studentů, kteří splnili kritérium u dvou, tří a čtyř vět. Celkem jsem do následujícího grafu zahrnuje 33 studentů a rozdělila je podle toho, zda správně převedli réma do konečné pozice věty u stejných typů textů či nikoliv. Studenty se 2 splněnými větami jsem rozdělila podle toho, zda se jednalo o jeden text či dva různé texty. U studentů se 3 a 4 úspěšnými větami by toto stejné rozdělení nefungovalo, proto byli rozděleni podle toho, zda se jednalo o dva typy textů či tři typy textů. Z výsledného grafu je zřejmé, že ve všech skupinách převládá počet těch, kteří splnili kritérium u různých textů. Při celkovém součtu tak celkem 25 studentů převedlo réma do konečné pozice v různých typech textu a pouze 8 u stejného typu či stejných typů textu. Na základě těchto výsledků proto nelze tvrdit, že by úspěšnost studentů přímo závisela na typu textu a že byl student v určitém typu textu úspěšnější než v jiném. Je tudíž možné říci, že spíše záleželo na složitosti věty.

Graf 2: Vliv typu textu u jednotlivých studentů

Na závěr této kapitoly lze konstatovat, že analýza studentských překladů v rámci dodržení principů FVP ukázala velké rozdíly mezi jednotlivými větami, typy textů i mezi studenty. Vyhodnocení naznačuje, že úspěšnost překladů u jednotlivých studentů závisí na konkrétní větě a jejím obsahu. Dále se ukázalo, že složitost textu může obecně ovlivnit úspěšnost dodržení FVP, přičemž texty s volnější větnou strukturou mohou být pro studenty obecně náročnější.

Závěr

Cílem mé práce bylo zjistit, do jaké míry dokáží studenti reflektovat informační strukturu věty při překladu odborného textu a jak se toto reflektování liší mezi vybranými typy odborného textu. Teoretická část bakalářské práce obsáhla úvod do teorie funkční perspektivy. Byl popsán vznik této teorie, především však byly obsaženy její základní poznatky, ke kterým patří základní čtyři faktory, výpovědní dynamismus a distribuční pole. Součástí této kapitole byly také popsány jednotlivé části věty v distribučním poli. Následně byly také popsány rozdíly mezi angličtinou a češtinou z hlediska funkční větné perspektivy. V neposlední řadě byla do teoretické části také zahrnuta kapitola, ve které bylo pojednáno o překladu odborného textu a byla představena úskalí, se kterými se může překladatel setkat při překladu odborného textu.

Metodologická část se zaměřovala na provedení výzkumu v rámci této práce. Byly představeny tři typy odborného textu, což byl text ekonomický, právníký a filozofický. U každého textu byla provedena krátká překladatelská analýza, ve které byl každý text popsán z hlediska obsahu, vzniku a příjemce. Následně byly z každého textu vybrány dvě věty, které byly analyzovány a na základě poznatků funkční větné perspektivy bylo rozebráno distribuční pole u každé z vět. Na závěr byl také navrhnut český překlad vybraných vět, který reflektoval poznatky funkční větné perspektivy.

Následující kapitola se soustředila na vyhodnocení studentských překladů, které byly vyhotoveny studenty překladu a tlumočení v rámci překladatelského semináře v akademickém roce 2022/2023. V rámci vyhodnocování jsem se soustředila na překlady jednotlivých vět, ve kterých mě zajímalo, zda bylo réma umístěno do koncové pozice věty, což bylo hodnotícím kritériem.

Během vyhodnocování jsem vypožorovala, že z celkového počtu 240 vět bylo splněno stanovené kritérium u 110 vět, konečná pozice rématu byla tedy splněna u méně než u poloviny vybraných vět. Při porovnání textů byly dosaženy nejlepší výsledky u textu právníkého. Tomu, mohl v určité míře napomoci i fakt, že bylo úkolem studentů soustředit se na větnou strukturu u vybraných dvou vět. Velice podobné výsledky měl také text ekonomický. Oproti tomu o mnoho horší výsledek

měl text filozofický, který obsahoval, na rozdíl od předešlých dvou textů, volnější větnou strukturu, což mohl být jeden z faktorů, které úspěšnost studentů ovlivnily.

Při porovnání jednotlivých vět jsem zjistila, že se výsledky neliší pouze mezi jednotlivými texty, ale také mezi větami ze stejného textu. Vyhodnocení přeložených vět naznačuje, že se vybraných šest vět dá rozdělit podle úspěšnosti splnění kritéria do tří úrovní: věty s úspěšností 32–34 studentů, dále 14–17 studentů a nakonec 6–7 studentů. Vždy se do této úrovně řadí dvě věty, ve kterých je míra úspěšnosti studentů podobná a od ostatních vět je dělí větší rozdíl. Pouze u dvou vět tedy přesahovala úspěšnost polovinu, což platilo pro věty 1a a 2a. I když byly tyto dvě věty z jiného textu, obě obsahovaly číselná data, která byla rématem věty. Jelikož byly zmíněné věty z vybraných vět jediné, které číselné údaje obsahovaly, je možné říci, že většina studentů neměla problém s označením číselného data za réma a následně s ním ve větě pracovat. Větami, se kterými měli studenti naopak největší problém, byly věty 1b a 3b, ve kterých bylo réma umístěno do konečné pozice u méně než čtvrtiny studentů. Rémata obou vět obsahovala neurčitý člen, který mohl vést ke správné úvaze, že se jedná o réma věty. Zároveň však obě věty obsahovaly informace, které byly kontextově závislé, a pro rozlišení tématu a rématu věty museli studenti pracovat s větami v předešlých částech textu. Na základě těchto výsledků lze říci, že bylo pro studenty těžké rozlišit réma a téma na základě širšího textového kontextu.

Tyto výsledky mohou být přínosné pro tvorbu cvičení v překladatelských seminářích, které by u studentů rozvíjely rozlišování informační struktury věty v odborných textech. Na analýzu provedenou v této bakalářské práci lze v rámci dalšího výzkumu navázat analýzou funkční větné perspektivy v jiných druzích překladů, jako je například tvorba titulků nebo překlad literárního textu.

Přílohy

1. Ekonomický text:

Czech Republic

The Czech economy is projected to grow by 1.8% in 2022 and 2% in 2023. The recovery is facing headwinds from further supply disruptions, rising prices and overall uncertainty related to the war in Ukraine. Trade and manufacturing output will slow. A tight labour market will buttress private incomes, but weaker sentiment and rising prices will weigh on domestic demand. Inflation is expected to increase further, before gradually returning towards the tolerance band around the 2% target.

Since June 2021, the Czech National Bank has cumulatively raised its policy interest rate by 550 basis points, to 5.75% in May 2022 and further rate rises are assumed until the summer of 2022. A gradual fiscal consolidation in structural terms is planned from this year onwards. Targeted income-support measures are appropriate to protect the vulnerable from rising energy prices. A stronger framework for immigration policy and programmes to support the integration of refugees into the labour market would help ease recurring labour shortages.

...

2. Právní text:

Lease Contract

_____ (hereafter “Lessor”) and

_____ (hereafter “Lessee”) hereby enter into a lease agreement under the following terms:

Lessor shall convey to Lessee full possession and use of the following property:

The term of this lease shall be from MM/DD/YYYY until MM/DD/YYYY at midnight on each date.

The Lessee is obliged to pay Lessor a total of \$XX for the rights conveyed under this lease.

Upon expiration of this lease, Lessee shall have the option to purchase the property for the price of \$X. If Lessee exercises this option to buy the property, X percent of all monthly payments made by Lessee shall be applied towards the purchase price.

Lessee shall pay to Lessor \$X upon or before taking possession of the property. Thereafter, Lessee shall pay Lessor the sum of \$X on or before the Nth day of each month until the expiration of this lease.

If Lessee fails to make a payment on or before its due date, a default interest of 0.5% of the outstanding amount per day of delay shall be due and payable by the Lessee to the Lessor.

If Lessee fails to pay all amounts due within X days of their due dates, then Lessor may terminate this lease and take back possession and control of the property. In the event of termination for non-payment, Lessee shall remain liable for the balance due under this lease.

Lessee shall be responsible for maintaining the property in clean working order at Lessee's expense during the term of this lease.

Upon expiration or termination of this lease, Lessee shall return the property to Lessor in substantially the same condition in which the property was received by Lessee, taking into account normal wear and tear.

In witness to their agreement to the terms of this contract, the parties affix their signatures below:

Lessor, signature & date

Address

City, state, ZIP

Lessee, signature & date

Address

City, state, ZIP

3. Filozofický text:

Threshold Chickens

Singer has argued that there is a strong and obvious connection between the obligation to become a vegetarian and utilitarianism. He originally maintained that ‘because becoming a vegetarian reduces the overall demand for animal flesh, an individual could assume that it lowered the profitability of the animal industry, and thus reduced the number of animals factory farmers would breed’.[1] The choice not to eat animals, it might be thought, saves animals from suffering. As several critics point out, though, the loss of just one meat-eater from the millions and millions of consumers in a market makes a difference too tiny to be a noticeable difference to factory farmers.[2] It’s not possible to say that an individual’s choice to become a vegetarian has an effect on the number of animals killed. Just as the climate will do what it does whether or not an individual goes green, the size and complexity of the factory farming industry is such that a single individual’s choices cannot possibly register.

One set of responses to this has to do with thresholds. It might be true that just one vegetarian does not make a substantial difference, but a large number of vegetarians must make a difference. Maybe for every 10,000 vegetarians one fewer 100,000-bird factory farm is needed to supply the market. If enough people become vegetarians, the demand for meat drops below a certain threshold, producers take note, and a farm closes.

This can all be interpreted in a number of ways. You might think that whether you choose to be a vegetarian or not makes no difference at all to the market, unless you happen to be the lucky person who pushes the number of chickens demanded by the market down under the critical threshold. There’s a chance it might be you, and since the stakes are so very high maybe that chance is enough to nudge you away from meat. Or you could understand your tiny role in boosting the numbers of vegetarians as contributory in some sense – as maybe not pushing the numbers past a threshold but nevertheless having a not entirely inconsequential part to play in swelling the ranks and closing one big factory farm. Maybe this little hand in ending a large wrong conveys enough utility to make the choice to go veggie the right one.

Let us take the main arc of this thinking about thresholds and try to adapt it to the case of climate change. If enough of us become vegetarians, then the demand for meat has to decrease, the market has to notice, and animals have to be saved from a horrible life on a factory farm. Can we say the same sorts of things about going green? Can we really see the same sorts of connections? Maybe there is a parallel thought with respect to climate change, but I suspect that it's too murky to help us if we are after a consequentialist motivation for environmentally responsible action. Try to get a grip on the relevant antecedent and consequent.

The antecedent — which we might render as ‘If enough of us go green ...’ — is hazy, partly because we do not yet have a clear take on what it means to go green. Going green is a much more amorphous proposition than going vegetarian. Certainly there are different sorts of vegetarians, and no doubt it's a complex thing, but probably there are fewer wrinkles in going vegetarian than there are in going green. If you are a vegetarian, at bottom that means that you don't eat meat. Maybe we can argue about the finer points of that statement, but certain things are just right out. But what is it, at bottom, to be green?

4. Tabulka – ekonomický text:

Student	Věta 1a: The Czech economy is projected to grow by 1.8% in 2022 and 2% in 2023.“	Hodnocení	Věta 1b: A stronger framework for immigration policy and programmes to support the integration of refugees into the labour market would help ease recurring labour shortages.	Hodnocení
1	Předpokládá se, že česká ekonomika v roce 2022 vzroste o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohly zmírnit opakující se nedostatek pracovních sil.	0
2	Předpokládá se, že v roce 2022 česká ekonomika vzroste o 1,8 % a v roce 2023 vzroste o 2 %.	1	Lepší struktura systému pro migrační politiku a programy na podpoření integrace migrantů do trhu práce by pomohly zmírnit repetitivní nedostatek pracovních sil.	0
3	Očekává se, že česká ekonomika v roce 2022 vzroste o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější rámec pro migrační politiku by společně s programy pro začleňování uprchlíků na trh práce pomohl snížit přetrvávající nedostatek pracovních sil.	0
4	V roce 2022 je předpokládán růst české ekonomiky o 1,8 %, přičemž v následujícím roce je očekáván nárůst až o 2 %	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohly zmírnit opakující se nedostatek pracovních sil.	0
5	Předpokládá se, že česká ekonomika poroste v roce 2022 o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohly zmírnit opakující se nedostatek pracovních sil.	0
6	Očekává se, že česká ekonomika poroste v roce 2022 o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohl zmírnit neustálý nedostatek pracovních sil.	0

7	Předpokládá se, že česká ekonomika vzroste o 1,8% v roce 2022 a o 2% v roce 2023.	0	Silnější rámec imigrační politiky a programů na podporu integrace uprchlíků na trhu práce by pomohly zmírnit opakující se nedostatky pracovních sil.	0
8	Očekává se, že česká ekonomika v roce 2022 poroste o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu uplatnění uprchlíků na trhu práce by pomohl zmírnit opakující se nedostatky pracovních sil.	0
9	V roce 2022 se růst české ekonomiky odhaduje na 1,8 % a v roce 2023 na 2 %.	1	Je také na čase, aby došlo ke zmírnění důsledků opakovaného nedostatku pracovních sil. V tomto ohledu by mohla pomoci údernější migrační politika a sestavení programů, které by pomáhali uprchlíkům vyznat se a nalézt uplatnění na trhu práce.	1
10	V roce 2022 se u české ekonomiky očekává nárůst o 1,8 % a v roce následujícím až kolem 2 %.	1	Posílení struktury organizace imigrační politiky a programů na pomoc začlenění imigrantů do pracovního trhu pomohou se stálým nedostatkem pracovních sil.	0
11	Předpokládá se, že česká ekonomika v roce 2022 vzroste o 1,8 % a v roce 2023 pak o 2 %.	1	Pevnější pravidla pro přijímání uprchlíků a programy na podporu jejich začlenění na trh práce by měly pomoci kompenzovat znovu se objevující nedostatek pracovní síly.	0
12	Předpokládá se, že česká ekonomika poroste v roce 2022 o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trhu práce by pomohly zmírnit opakující se nedostatky pracovních sil.	0
13	V roce 2022 se předpokládá výhled pro českou ekonomiku v oblasti růstu o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější navázání na přistěhovaleckou politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trhu práce by mohly pomoci s řešením stále se opakujícího akutního nedostatku pracovních sil na trhu práce.	0
14	Očekává se, že česká ekonomika poroste v roce 2022 o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohl zmírnit opakující se nedostatky pracovních sil.	0
15	V roce 2022 se předpokládá růst české ekonomiky o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Ke zmírnění opakujícího se nedostatku pracovních sil by pomohly pevnější rámec pro imigrační politiku a programy podporující integraci uprchlíků na trh práce.	1
16	Očekávaný růst české ekonomiky bude 1,8 % v roce 2022 a 2 % v roce 2023.	0	Účinnější právní rámec imigrační politiky a programy na podporu začleňování uprchlíků do pracovního trhu by pomohly zmírnit pravidelný nedostatek pracovních sil.	0
17	Vize pro vývoj české ekonomiky pro následující roky jsou růst o 1,8% v roce 2022 a o 2% v roce 2023.	0	Ucelenější rámec migrační politiky a programů na podporu začlenění uprchlíků do trhu práce by mohl rovněž pomoci s dlouhodobým nedostatkem kvalifikovaných zaměstnanců.	0
18	Očekává se, že ekonomika České republiky v roce 2022 poroste o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohl zmírnit opakující se nedostatky pracovních sil.	0
19	Česká ekonomika očekává v roce 2022 růst o 1,8 % a v následujícím roce o 2 %.	1	Silnější plán na řešení imigrace a programy na integraci uprchlíků do pracovního trhu by pomohly nedostatům na trhu.	0
20	Předpokládá se, že česká ekonomika v roce 2022 vzroste o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	S nedostatkem pracovních sil na trhu práce by mohl pomoci silnější rámec pro imigrační politiku nebo programy na podporu integrace uprchlíků.	1
21	Předpokládá se, že v roce 2022 česká ekonomika vzroste o 1,8 %, v roce 2023 pak o 2 %.	1	Silnější rámec pro migrační politiku a programy na podporu začlenění uprchlíků na trh práce by zmírnily opakované nedostatky pracovních sil.	0
22	V roce 2022 se předpokládá růst české ekonomiky o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohly zmírnit opakující se nedostatky pracovních sil.	0

23	V roce 2022 se předpokládá růst české ekonomiky o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější rámec pro přistěhovaleckou politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohl zmírnit opakující se nedostatek pracovních sil.	0
24	V roce 2022 se předpokládá růst české ekonomiky o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trhu práce by pomohly zmírnit problém stálého nedostatku pracovních sil.	0
25	V roce 2022 se předpokládá růst české ekonomiky o 1,8 %, v roce 2023 pak o 2 %.	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohly zmírnit opakující se nedostatek pracovních sil.	0
26	V roce 2022 se předpokládá růst české ekonomiky o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohly zmírnit opakující se nedostatek pracovních sil.	0
27	Předpokládá se, že v roce 2022 česká ekonomika vzroste o 1,8 %, v roce 2023 poté o 2 %.	1	Silnější rámec imigrační politiky a programy pro zapojení uprchlíků do trhu práce by mohl pomoci s opakujícím se nedostatkem zaměstnanců.	0
28	Očekává se, že ekonomika České republiky poroste v roce 2022 o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Přetrvávající nedostatek pracovních sil by pomohl zmírnit silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trhu práce.	1
29	Očekává se, že česká ekonomika vzroste v roce 2022 o 1,8 %. V roce 2023 se očekává růst až o 2 %.	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trhu práce by pomohly zmírnit opakující se nedostatek pracovních sil.	0
30	Růst České ekonomiky v roce 2022 se odhaduje na 1,8 % a v roce 2023 na 2,0 %.	1	Propracovanější systém imigrační politiky a programy na podporu integrace uprchlíků mohou pomoci jednodušší integraci uprchlíků a vyřešit problém s nedostatkem pracovních sil.	0
31	Na rok 2022 je naplánován vzrůst české ekonomiky o 1,8 % a na rok 2023 o 2 %.	1	Silnější struktura imigrační politiky a programů podporující integraci uprchlíků na trh práce by měla zmírnit častý nedostatek zaměstnanců.	0
32	Předpokládá se, že ekonomika České republiky poroste v roce 2022 o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trhu práce by pomohly zmírnit opakující se nedostatek pracovních sil.	0
33	Předpokládá se, že ekonomika České republiky poroste z 1,8 v roce 2022 na 2 % v roce 2023.	0	Konkrétnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohly zmírnit přetrvávající nedostatek pracovních sil.	0
34	V roce 2022 se předpokládá růst české ekonomiky o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Pevnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohly zmírnit opakující se nedostatek pracovních sil.	0
35	Očekává se, že česká ekonomika vzroste v roce 2022 o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Pomoc s přetrvávajícím nedostatkem na trhu práce by mohly vyřešit silnější rámec imigrační politiky a programy na podporu začlenění běženců na trh práce.	1
36	Odhadovaný růst české ekonomiky je 1,8 % v roce 2022, respektive 2 % v 2023.	0	Účinnější rámec pro migrační politiku a programy podpory integrace uprchlíků na trhu práce by pomohl vyřešit opakující se nedostatek pracovních sil.	0
37	V roce 2022 se předpokládá růst české ekonomiky o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Přísnější rámec pro imigrační politiku a programy na podporu integrace uprchlíků na trhu práce mohou pomoci zmírnit opakující se nedostatek pracovních sil.	0
38	Předpokládá se, že v roce 2022 zaznamená česká ekonomika nárůst o 1,8 %, v roce 2023 o 2 %.	1	Kezmírnění neustále se vracejícího problému s nedostatkem pracovních sil by mohl pomoci silnější rámec pro migrační politiku a programy na podporu uvedení uprchlíků na trh práce.	1
39	Očekává se, že česká ekonomika vzroste v roce 2022 o 1,8 % a v roce 2023 o 2 %.	1	Silnější imigrační politika a programy na podporu integrace uprchlíků na trh práce by pomohly zmírnit opakovaný nedostatek pracovní síly.	0

40	Očekávaný růst české ekonomiky je o 1,8 % v roce 2022 a 2 % v roce 2023.	0	Ke zmírnění opakovaného nedostatku pracovníků na trhu práce je možné zavést lepší strukturu imigrační politiky a programy na podporu integrace uprchlíků.	1
----	--	---	---	---

5. Tabulka – právní text:

Student	Věta 2a: The Lessee is obliged to pay Lessor a total of \$XX for the rights conveyed under this lease.	Hodnocení	Věta 2b: Lessee shall be responsible for maintaining the property in clean working order at Lessee's expense during the term of this lease.	Hodnocení
1	Nájemce je povinen zaplatit pronajímateli za práva převedená na základě této nájemní smlouvy celkovou částku ve výši XX dolarů.	1	Nájemce odpovídá za udržování majetku v čistotě a provozuschopném stavu na své náklady po dobu trvání této nájemní smlouvy.	0
2	Nájemce se zavazuje pronajímateli uhradit za práva získaná touto nájemní smlouvou částku _____.	1	Nájemce se zavazuje o předmět nájmu v průběhu platnosti nájemní smlouvy na své vlastní náklady pečovat a udržovat jej ve funkčním a čistém stavu.	0
3	Za práva převáděna touto nájemní smlouvou zaplatí nájemce po dobu nájmu celkem \$.	1	Nájemce je povinen věc udržovat v čistém a provozuschopném stavu na vlastní náklady.	1
4	Za práva převedená na základě této nájemní smlouvy je nájemce povinen zaplatit celkovou částku ve výši XX USD pronajímateli.	0	Nájemce odpovídá za udržování majetku v čistotě a provozuschopném stavu po dobu trvání této nájemní smlouvy, a to na vlastní náklady.	1
5	Nájemce je povinen zaplatit pronajímateli za práva převedená na základě této nájemní smlouvy celkovou částku ve výši ____ \$.	1	Nájemce odpovídá za udržování majetku v čistotě a funkčním stavu na své náklady po dobu trvání této nájemní smlouvy.	0
6	Nájemce je povinen zaplatit pronajímateli za práva převedená na základě této nájemní smlouvy celkovou částku ve výši XX USD.	1	Nájemce odpovídá za udržování majetku v čistotě a provozuschopném stavu na vlastní náklady po dobu trvání této nájemní smlouvy.	0
7	Za práva převáděna touto nájemní smlouvou Nájemce zaplatí Pronajímateli celkovou částkou ve výši XXXč.	1	Nájemník je zodpovědný za udržování majetku v čistém provozním stavu na své vlastní náklady po celou dobu platnosti této smlouvy.	0
8	Nájemce je povinen uhradit pronajímateli celkem XX \$ za povinnosti vzniklá na základě této nájemní smlouvy.	0	Nájemce odpovídá za udržování nemovitosti v čistém a funkčním stavu na vlastní náklady po dobu trvání této nájemní smlouvy.	0
9	Za práva převáděna touto nájemní smlouvou se nájemce zavazuje platit pronajímateli nájemné ve výši XX \$.	1	Během doby účinnosti této smlouvy je nájemce povinen udržovat věc v čistém a řádném stavu na vlastní náklady.	1
10	Nájemce je povinen Pronajímateli platit nájemné ve výši, blíže specifikované touto smlouvou.	0	Nájemce je povinen na své vlastní náklady po dobu platnosti této smlouvy nemovitost udržovat v chodu.	0
11	Za práva převedená touto smlouvou je Nájemce povinen zaplatit Pronajímateli celkovou částku ve výši XX USD.	1	Nájemce odpovídá za udržování věci v provozuschopném stavu na své náklady po celou dobu trvání této nájemní smlouvy.	0
12	Nájemce je povinen zaplatit pronajímateli za práva převedená na základě této nájemní smlouvy celkovou částku ve výši XX USD.	1	Nájemce je odpovědný za udržování majetku v čistotě a provozuschopnosti na své náklady po dobu trvání této smlouvy.	0
13	Nájemce je povinen zaplatit pronajímateli za práva převedená na základě této nájemní smlouvy celkovou částku ve výši XX USD.	1	Nájemce na své náklady zajistí, aby nemovitost byla udržována v čistém a provozuschopném stavu po dobu trvání nájemní smlouvy.	0
14	Za práva převedená na základě této nájemní smlouvy je nájemce povinen zaplatit pronajímateli celkovou částku ve výši XX USD.	1	Nájemce odpovídá za udržování majetku v čistotě a provozuschopném stavu na své náklady po dobu trvání této nájemní smlouvy.	0
15	Za nájem dle této nájemní smlouvy je nájemce povinen zaplatit pronajímateli nájemné ve výši X USD.	1	Po dobu trvání této nájemní smlouvy odpovídá nájemce za udržování předmětu nájmu v provozuschopném stavu na své náklady.	1
16	Za práva získaná na základě této nájemní smlouvy je Nájemce povinen zaplatit Pronajímateli částku \$XX.	1	Po dobu nájmu je Nájemce na své náklady odpovědný za udržování nemovitosti v čistém a řádném stavu.	0

17	Nájemné bylo sjednáno ve výši _____ Kč.	1	Po dobu trvání pronájmu je nájemce odpovědný za udržování nemovitosti v čistotě a provozu schopnosti a to na své náklady.	1
18	Nájemce je povinen zaplatit pronajímateli celkem XX USD za práva přenesená na základě této nájemní smlouvy.	0	Nájemce odpovídá za udržování nemovitosti v čistém a funkčním stavu na náklady nájemce po dobu trvání tohoto nájmu.	0
19	Nájemce je povinen platit pronajímateli nájemné ve výši X dolarů.	1	Po dobu trvání nájemní smlouvy je nájemce zodpovědný za udržování předmětu nájmu ve stavu způsobilém k užívání, a to na vlastní náklady.	1
20	Nájemce je povinen zaplatit pronajímateli za práva převedená na základě této nájemní smlouvy celkovou částku ve výši XX USD.	1	Po dobu trvání této smlouvy je nájemce odpovědný za udržování majetku v čistotě a provozuschopnosti na své náklady.	1
21	Za práva, která se převádí touto nájemní smlouvou, nájemce pronajímateli zaplatí celkem X dolarů.	1	Po dobu trvání nájmu je nájemce zodpovědný za udržování věcí v čistém a provozuschopném stavu na své vlastní náklady.	1
22	Nájemce se zavazuje uhradit Pronajímateli úplatu za poskytnutí využivacích práv ve výši XXX, - Kč	1	Nájemce odpovídá za udržování majetku v čistotě a provozuschopném stavu na své náklady.	1
23	Nájemce je povinen zaplatit pronajímateli celkem _____Kč za práva převedená na základě této nájemní smlouvy.	0	Nájemce odpovídá za udržování majetku v čistém provozním stavu na náklady nájemce po dobu trvání tohoto pronájmu.	0
24	Za práva převedená na základě této smlouvy se nájemce zavazuje zaplatit pronajímateli částku ve výši	1	Nájemce je po dobu trvání této smlouvy povinen na své náklady udržovat majetek v čistotě a provozuschopném stavu.	0
25	Za práva převáděna touto nájemní smlouvou nájemce zaplatí celkovou částku ve výši XX USD.	1	Po dobu trvání nájmu je nájemce zodpovědný za udržování majetku v čistotě a provozuschopném stavu, a to na své náklady.	1
26	Nájemce je povinen zaplatit pronajímateli za práva převedená na základě této nájemní smlouvy celkovou částku ve výši XX USD.	1	Nájemce je povinen udržovat majetek v čistotě a provozuschopném stavu na své náklady po celou dobu trvání smlouvy.	0
27	Nájemník je povinen Pronajímateli platit celkem X,- Kč za právo k využití prostorů.	0	Nájemník je zodpovědný za čistotu a funkčnost prostor, které hradí sám po dobu této smlouvy.	0
28	Nájemce uhradí pronajímateli částku ve výši XX \$ za práva poskytnutá touto smlouvou.	0	Nájemce je povinen udržovat majetek čistý a funkční za své náklady po celou dobu pronájmu.	0
29	Za práva převáděná na základě této smlouvy je nájemce povinen zaplatit pronajímateli celkovou částku ve výši _____ Kč.	1	Nájemce je odpovědný za udržování nemovitosti v čistotě a provozuschopnosti po dobu trvání smlouvy na své náklady.	1
30	Za práva převáděná na základě této smlouvy je nájemce povinen zaplatit pronajímateli celkovou částku _____ \$.	1	Nájemce je zodpovědný za udržování předmětu nájemní smlouvy v řádném a fungujícím stavu na své náklady, a to po celou dobu trvání nájemní smlouvy.	0
31	Za práva převáděná na základě této smlouvy je nájemce povinen zaplatit pronajímateli částku X dolarů	1	Po dobu trvání nájemní smlouvy je nájemce zodpovědný na své náklady udržovat věc v provozuschopném stavu.	0
32	Nájemce je povinen zaplatit Pronajímateli částku ve výši XX Kč za práva převedena touto smlouvou.	0	Nájemce musí po dobu trvání smlouvy udržovat Věc v čistotě na vlastní náklady.	1
33	Za práva převáděná na základě této smlouvy je nájemce povinen zaplatit pronajímatel celkovou částku _____ Kč.	1	Po dobu trvání této nájemní smlouvy nájemce odpovídá za dobrý stav nemovitosti na vlastní náklady.	1
34	Nájemce se zavazuje platit pronajímateli měsíčně nájemné ve výši XX \$.	1	Po dobu trvání této smlouvy nájemce hradí náklady spojené s údržbou věci.	0
35	Za práva převedená na základě této nájemní smlouvy nájemce zaplatí pronajímateli celkovou částku ve výši XX USD.	1	Po dobu trvání této smlouvy nájemce na vlastní náklady odpovídá za udržování nemovitosti v čistotě a provozuschopném stavu.	0
36	Za práva převáděná touto smlouvou je nájemce povinen zaplatit pronajímateli částku ve výši XX USD.	1	Nájemce se zavazuje udržovat věc v čistotě a provozuschopnosti pomocí svých finančních prostředků po dobu trvání této smlouvy.	0

37	Nájemce je povinen zaplatit pronajímateli za práva převedená na základě této nájemní smlouvy celkovou částku ve výši XX USD.	1	Nájemce je též odpovědný za udržování předmětu v čistém a provozuschopném stavu na své náklady během trvání této smlouvy.	0
38	Za převedení plné moci k užívání předmětu nájmu je nájemník povinen zaplatit pronajímateli částku X Kč.	1	Nájemník je povinen udržovat předmět nájmu v čistém stavu způsobilém k užívání po dobu trvání tohoto nájmu, a to na svůj náklad.	1
39	Nájemce je povinen pronajímateli za práva převedená na základě této smlouvy uhradit celkové nájemné ve výši XX USD.	1	Nájemce je povinen po dobu nájmu o movitou věc pečovat a udržovat ji na své náklady v čistotě a provozuschopnosti.	0
40	Nájemce uhradí Pronajímateli celkovou částku ____ \$.	1	Nájemce během doby nájmu zodpovídá na vlastní náklady za udržení předmětu nájmu v provozním stavu.	0

6. Tabulka – filozofický text:

Student	Věta 3a: There`s a chance it might be you	Hodnocení	Věta 3b: Going green is a much more amorphous proposition than going vegetarian.	Hodnocení
1	Je tu šance, že to budete vy.	0	Ekologizace je mnohem více amorfni než vegetariánství.	0
2	Je šance, že byste to mohli být právě vy,	0	Být ekologický je mnohem více amorfni volbou, než stát se vegetariánem.	0
3	Taková šance však existuje,	1	A začít s takovým chováním není ani zdaleka tak přímočaré jako začít s vegetariánstvím.	0
4	Šance, že jím však budete vy, stále existuje,	1	Ekologizace je mnohem více amorfni než vegetariánství.	0
5	Je tu také šance, že to ale budete zrovna vy.	0	Ekologizace nemá takovou strukturu, jako vegetariánství.	0
6	Šance, že to budete vy, nicméně existuje,	1	To je podstatně méně určitý pojem než vegetariánství.	0
7	Existuje šance, že to jste právě vy,	0	Ekologizace je mnohem více amorfni než vegetariánství.	0
8	Existuje šance, že to můžete být zrovna Vy.	0	Jít na zelenou je mnohem chaotičtější návrh než přejít na vegetariánství.	0
9	Samotná pravděpodobnost, že tím jedincem budete právě Vy, není příliš vysoká.	1	Naproti tomu je problematika vegetariánství více ucelená,	1
10	Nicméně, šance, že člověkem, který stáhne poptávku na spodní hranici, budete právě vy, je velmi vysoká,	1	Vystupovat pod přívlastkem „eco-friendly“ nemá na rozdíl od vegetariánství žádný pevný bod, o který by se dalo opřít.	1
11	Šance, že se toto naplní, tady však je.	1	Na rozdíl od ekologizace je vegetariánství mnohem jasněji definované.	1
12	Je tu šance, že tím člověkem budete vy.	0	To, co si představujeme pod pojmem být zelený, je mnohem neurčitější, než být vegetariánem.	0
13	Je pravděpodobné, že volba padne zrovna na vás,	0	Přechod na zelenou technologii je mnohem více neohraničitelný výrok než vegetariánství.	0
14	Je tu šance, že to budete právě vy,	0	Ekologizace je mnohem více beztvářá než vegetariánství.	0
15	Existuje ale šance, že byste to mohli být vy,	0	Ekologizace je mnohem více amorfni záležitost než to, že se stanete vegetariánem.	0
16	Ta šance, že to budete vy, tu je.	1	Čin, kterým můžeme myslet něco jako „když dostatek z nás bude podporovat zelenou politiku“, je abstraktní, neboť příliš nechápeme, co to podporovat zelenou politiku znamená, takže je to ještě více neurčité než vegetariánství.	0
17	Na druhou stranu to ale možná budete právě vy.	0	Předcházející může být třeba výrok „pokud budeme všichni dostatečně zelení...“, který je ale poměrně vágní a neurčuje nám nijak konkrétněji, co to vlastně znamená „být zelený“, každý to může vnímat jinak.	0

18	Existuje šance, že to můžete být právě vy,	0	Ekologické smýšlení je mnohem amorfější návrh než přejít na vegetariánství.	0
19	Je tady šance, že to budeš právě ty,	0	Je to nejasná záležitost, méně jasná než vegetariánství.	0
20	Šance, že to jste právě vy, je velká.	1	Ekologizace je mnohem více amorfní záležitost než vegetariánství.	0
21	Určitá možnost, že to budete vy, nicméně existuje,	1	Ekologický způsob života je mnohem abstraktnější koncept než vegetariánství.	0
22	Je tu šance, že to budete právě vy,	0	Šetrnost o životním prostředí je méně jasná než vegetariánství.	0
23	Je tu šance, že to budete právě vy,	0	Ekologizace je mnohem více amorfní než vegetariánství.	0
24	Šance, že byste to mohli být právě vy, tu ale je,	1	Jedná se daleko složitější pojem, než je vegetariánství.	0
25	Nějaká šance, že to budete právě vy, tady je,	1	Ekologizace je mnohem složitější koncept než vegetariánství.	0
26	Je tu šance, že to budete právě vy,	0	Ekologizace je mnohem více amorfní než vegetariánství.	0
27	Je možné, že tuto poptávku snížíte právě Vy	0	Ekologický životní styl nemá přesně stanovené hranice na rozdíl od myšlenky být vegetariánem.	0
28	Je tu vysoká pravděpodobnost, že se to stane díky nám,	0	Na rozdíl od vegetariánství je pro nás ekologické chování hůře pochopitelné.	1
29	Možná se jím stanete	1	Oproti vegetariánství má toto spojení mnohem více podob.	1
30	Je tu šance, že to budete právě vy,	0	Přechod na ekologii je mnohem více amorfní než přechod na vegetariánství.	0
31	Existuje šance, že by ten jednotlivec mohl být každý z nás	0	Je to mnohem amorfnější pojem než „být vegetarián“.	0
32	Vzhledem k tomu, že tu jde o hodně, mohla by tato pravděpodobnost stačit k tomu, aby nás postrčila správným směrem	0	Pojem udržitelnost je v porovnání s vegetariánstvím velmi nicneříkající.	1
33	Pravděpodobnost, že se zrovna tohle stane, je však nemalá,	1	Jedná se o poměrně neuchopitelný koncept, obzvlášť v porovnání s vegetariánstvím.	0
34	Přesto je možné, že to bude kvůli vám.	0	Ekologické chování je mnohem více amorfní než vegetariánství.	0
35	Pravděpodobnost, že to bude právě on, existuje,	1	Ekologizace je mnohem amorfnější pojem než vegetariánství.	0
36	Tu šanci ovšem nejde vyloučit	1	Představa ekologizace není tak jasná jako přechod k vegetariánství.	0
37	Šance že jsme to my je vysoká,	1	Stát se ekologickým je mnohem více beztvářé, než stát se vegetariánem.	0
38	Je jistá šance, že tím šťastlivcem budete právě Vy.	0	Začít žít více ekologickým způsobem není tak vyhraněná myšlenka jako je stát se vegetariánem.	0
39	Šance, že to budete vy, tu ale je.	1	Ekologizace je mnohem neurčitější než vegetariánství.	0
40	Existuje jistá šance, že to opravdu budete právě vy.	0	Je to mnohem vágnější věc, než když jste vegetarián.	0

Summary

The aim of my work was to find out to what extent can students reflect on the information structure of a sentence when translating a specialized text and how it differs in the selected types of specialized text. The theoretical part of this bachelor thesis includes an introduction to the theory of functional sentence perspective. This chapter covers the origins of this theory, but most importantly covers its basic findings, which include the four basic factors, communicative dynamism and distributional field of communicative dynamism. Part of this chapter was also a description of the communicative units of the distributional field and the differences between English and Czech in terms of functional sentence perspective. The theoretical part includes a chapter which discusses the translation of a specialized text and presents the possible difficulties that a translator may encounter when translating a specialized text.

The methodological section focuses on the research of this thesis. Firstly, three types of specialized text are introduced, which include the economic, legal and philosophical text. Secondly, a short translation analysis is conducted in which content, author and recipient were described for each of the chosen texts. Furthermore, two sentences are selected from each text and an analysis of the distributional field for each sentence is also provided based on the functional sentence perspective. Finally, an English translation, which reflects the findings of the functional sentence perspective, is proposed for the selected sentences.

The following chapter focuses on the evaluation of the translations that were done by the students of translation and interpreting in the translation seminar in the academic year 2022/2023. I evaluated the translation of each of the six chosen sentences and focused on whether the rheme is being placed in the final position of the sentence, which is the which was the evaluation criterion.

During the evaluation I observed that the criterion was met in 110 sentences out of a total of 240 sentences. The rheme was, therefore, placed in the final position in less than half of the selected sentences. When comparing the texts, the best results were obtained for the legal text. This may have affected to some extent by the fact that the students were told to focus on sentence structure in the two chosen sentences. Very similar results were achieved for the economic text. In contrast, the philosophical text

had a much worse result. Unlike the previous two texts, the philosophical text contained a looser sentence structure, which could be one of the reasons why the results of student translations were worse.

When comparing individual sentences, I found that the results did not only differ between texts but also between sentences from the same text. The evaluation of the translated sentences suggests that the selected six sentences can be divided into three levels according to the success rate of meeting the criterion: sentences with a success rate of 32–34 students, then 14–17 students and 6–7 students. In each case, there were two sentences that performed similarly among the students and there was a larger difference between the other sentences that had a similar score. Only two sentences had succeeded in more than half of the total translated sentences, which were the sentences 1a and 2a. Even though each sentence was from a different text, both contained numerical data that were the rheme of the sentence. Since these sentences were the only ones from the selected sentences that contained numerical data, it can be said that most students had no problem determining that the numerical data is rheme of the sentence and then placing it correctly in the end-position of the sentence. In contrast, students had the most difficulty with the sentences 1b and 3b, in which the rheme was placed in the final position by less than a quarter of the students. The rhemes of both sentences contained an indefinite article that correctly indicated that they were part of the rhematic part of the sentence. However, both sentences contained context-dependent information, and in order to distinguish the theme and rheme of a sentence, students had to work with sentences in the preceding parts of the text. Based on these results, it can be stated that it was difficult for students to distinguish the theme and rheme based on the larger textual context.

These results may be useful for creating exercises in translation seminars to develop students' understanding of sentence information structure in specialized texts. Further research can be conducted by analysing other types of translation, such as subtitles or literary text translation.

Bibliografie

- ADAM, Martin, 2007. A handbook of functional sentence perspective : (FSP in theory and practice) : with key [online]. Brno: Masarykova Univerzita [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/40343873_A_handbook_of_functional_sentence_perspective_FSP_in_theory_and_practice_with_key
- BYRNE, Jody, 2014. Scientific and Technical Translation Explained [online]. 2. Routledge [cit. 2024-05-01]. ISBN 978-1-905763. Dostupné z: <https://archive.org/details/JodyByrneScientificAndTechnicalTranslation/page/n1/mode/2up>
- Cambridge University Press, 2011. Cambridge [online]. [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/royal-institute-of-philosophy-supplements/information/about-this-journal>
- ČERNÝ, Jiří, 2005. Malé dějiny lingvistiky. Praha: Portál. ISBN 80-7178-908-9.
- DANEŠ, František, 1979. O identifikaci známé (kontextově zapojené) informace v textu. Slovo a slovesnost [online]. 40(4), 257-270 [cit. 2024-02-22]. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2631>
- DUŠKOVÁ, Libuše a kol., 1994. Slovosled ve větě jednoduché. In: Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny. 2. vyd. Praha: Academia, s. 518-541. ISBN 80-200-0486-6.
- FIRBAS, Jan, 1964. From comparative word-order studies : (thoughts on V. Mathesius' conception of the word-order system in English compared with that in Czech). Brno Studies in English. 4(1), 111-128.
- FIRBAS, Jan, 1971. On the concept of communicative dynamism in the theory of functional sentence perspective. In: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity: Řada jazykovědná A19. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, s. 135-144. ISSN 0068-2705.
- FIRBAS, Jan, 1992. Functional sentence perspective in written and spoken communication. Cambridge: Cambridge University Press.
- GARVEY, James, 2011. Climate Change and Causal Inefficacy: Why Go Green When It Makes No Difference? Royal Institute of Philosophy Supplement [online]. 69, 157-174 [cit. 2024-03-08]. ISSN 1755-3555. Dostupné z: [doi:10.1017/S1358246111000269](https://doi.org/10.1017/S1358246111000269)

- GREGO, Kim, 2010. Specialized translation. 4. Monza: International Scientific Publisher. ISBN 1974-0603.
- GRYGOVÁ, Bronislava, 2010. Překlad odborného textu. In: KNITTLOVÁ, Dagmar. Překlad a překládání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, s. 203-213. ISBN 9788024424286.
- HRDLIČKA, Milan a Vítězslav VILÍMEK, 2008. O vývoji uvažování o odborném překladu na Slovensku a v Čechách. In: Antologie teorie odborného překladu. Bratislava: AnaPress, s. 83-90. ISBN 80-89137-46-6.
- MARTINKOVÁ, Petra, 2014. Není téma jako téma. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4340-9.
- MATHESIUS, Vilém, 1911. O potenciálnosti jevů jazykových. Praha: Královská česká společnost nauk.
- MATHESIUS, Vilém, 2016. Obsahový rozbor současné angličtiny. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-2267-5.
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2015. Accession of the Czech Republic to the OECD. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. 21.1.2015 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/oe.cd.paris/en/the_czech_republic_in_the_oe.cd/accession_of_the_czech_republic_to_the.html
- OLOHAN, Maeve, 2016. Scientific and Technical Translation. Routledge. ISBN 978-0-415-83786-6.
- SVOBODA, Aleš, 2006. Funkční větná perspektiva jako faktor komunikační strategie. In: Eurolingua & Eurolitteraria 2006 [Eurolingua 2006] [online]. Liberec: Technická univerzita v Liberci, s. 32-46 [cit. 2024-04-02]. ISBN 80-7372-040-X. Dostupné z: http://kcl.fp.tul.cz/images/dokumenty/sborniky/209_Eurolingua_2006.pdf#page=32
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila a Aleš SVOBODA, 2017a. FUNKČNÍ PERSPEKTIVA VĚTNÁ. CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny[online]. [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/FUNKČNÍ%20PERSPEKTIVA%20VĚTNÁ>
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila a Svoboda ALEŠ, 2017b. FAKTORY FUNKČNÍ PERSPEKTIVY VĚTNÉ. CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z:

<https://www.czechency.org/slovník/FAKTORY%20FUNKČNÍ%20PERSPEKTIVY%20VĚTNÉ>

UHLÍŘOVÁ, Ludmila a Aleš SVOBODA, 2017c. VÝPOVĚDNÍ DYNAMIČNOST. CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny[online]. [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VÝPOVĚDNÍ%20DYNAMIČNOST>